

KATEKISMUS

Katekismus

KATEKISMUS

SOOME
EVANGEELSE LUTERLIKU
KIRIKU
USUÕPETUS
EESTI KEELES

Soomekeelne
katekismus on
heaks kiidetud
kirikukogul
aastal 1999.

HELSINGI–TALLINN

Käesolev Soome evangeelse luterliku kiriku katekismus on sündinud kirikukogule tehtud ettepanekust, mille alusel kirikukogu palus 7. mail 1993 piiskoppide nõukogul asuda koostama uut usuõpetusraamatut.

Piiskoppide nõukogu valis oma kevadistungil aastal 1995 usuõpetusraamatu kirjutajaks piiskop Eero Huovineni.

Kirjutamisprotsess kestis kolm aastat. Piiskop Huovinenile nimetati abiks kolleegium, kes luges tekstikavandid, andis neile üksikasjaliku kirjaliku hinnangu ja kogunes regulaarselt tagasiside koosolekuteks. Kolleegiumi sekretärid teoloogialitsentsiaat Matti Poutiainen ja toimetaja Leena Huima olid kirjutamisel abilisteks.

Eelnõu anti piiskoppide nõukogule üle 21. jaanuaril 1998. Piiskoppide nõukogu tegi selle alusel sügisel 1998 oma eelnõu kirikukogule.

Kirikukogu kiitis piiskoppide nõukogu eelnõu koos mõne parandusega heaks 12. novembril 1999. Usuõpetusraamat nimetati katekismuseks.

Katekismus on jaotatud nummerdatud peatükkideks, mis järgivad Martin Lutheri väikese katekismuse ülesehitust. Väike Katekismus ilmus esimest korda Saksamaal 1529. aastal ja kuulub Soome kiriku usutunnistuskirjade hulka.

Igas katekismuse peatükis on esmalt seletav tekst. Sellele järgnevad teemaga haakuvad Piibli kirjakohtad. Kolmandana on toodud väikese katekismuse vastavate peatükkide tõlked. Usutunnistuse seletuses on Lutheri tekst paigutatud vastava usuartikli lõppu.

KATEKISMUSE KOOSTAJAD

Graafiline kujundus ja illustratsioonid:

Petteri Kivekäs ja Riina Sildvee

Fotod: Riina Sildvee

Toimetaja: Dagmar Õunap

Eestikeelne tõlge: Jaak Aus, Meelis Holsting, Peeter Paenurm

Martin Lutheri väikese katekismuse eestikeelne tõlge:

EELK Konsistooriumi väljaanne 2004

Katekismuse eestikeelse tõlke väljaandmine on kooskõlastatud

EELK Konsistooriumiga.

ISBN 978-9985-879-25-2

ISBN 978-9985-879-26-9 (pdf)

Trükikoda: Vali Press OÜ

Põltsamaa, 2019

LUGEJALE

Katekismuse eesmärk on sõnastada lühidalt ja selgelt, mis on kristlik usk. Selle suurim ülesanne on juhtida meid elama usus Jumalasse ja armastuses üksteise vastu.

Kümme käsku, usutunnistus ja Meie Isa palve on katekismuse tuum. Need on ühised paljudesse eri kirikutesse kuuluvatele kristlastele. Martin Lutheri väikese katekismuse eeskujul käsitletakse ka selles katekismuses ristimise ja armulaua sakramentide tähendust ja muid keskseid asju.

Kümme käsku väljendab elu seadust: mida me peame tegema ja mida jätma tegemata. Usutunnistus räägib sellest, kes on Jumal, mida ta on teinud meie jaoks ja mida ta meile annab. Meie Isa palve õpetab meid Jumalat paluma, et me püsiksime usus temasse ja võiksime elada tema tahte kohaselt. Ristimise sakrament on vaimuliku elu alus. Armulaud kinnitab meid elama usus ja armastuses. Piibli sõna, pattude andeksandmine pihil, palve ja Jumala õnnistus kannavad meid läbi elu.

Katekismus on kodu vaimulik käsiraamat, mis esitab kokkuvõtlikult Piibli keskse sõnumi. See kõnetab ja toetab meid igapäevaelus. Meil on võimalik ikka uuesti mõtiskleda, mida sellel on öelda just nimelt meile.

SAATEKS

Kakskümmend aastat tagasi koostatud Soome evangeelse luterliku kiriku katekismuse eesti keelde tõlkimisest ja trükkimisest on kõneldud Eesti ja Soome kirikuvalitsuste kohtumistel kaugelt üle kümne aasta. Eesti kogukonda Soomes kuulub üle seitsmekümne tuhande kaasmaalase.

Leeriõpetuse andmiseks on vaja katekismust, Piiblit ja lauluraamatut. Piibel ja lauluraamat on kõigile kättesaadavad. Oluline on, et just nüüd, Eesti 101. sünnipäeva ja eesti keele aastal, ilmub katekismus Soomes elavatele eestlastele ka eesti keeles. Raamat on jagatud peatükkideks, mis järgivad Martin Lutheri väikese katekismuse ülesehitust. Väike Katekismus kuulub usutunnistuskirjade hulka ja ilmus esimest korda Saksamaal aastal 1529. Piiskop Eero Huovineni juhtimisel koostas Soome piiskoppide nõukogu moodustatud toimkond katekismuse, mis on tõlgitud ja ilmunud eri keeltes. Nüüd on see kättesaadav ka eesti keeles.

Katekismuse tõlkisid eesti keelde Jaak Aus, Meelis Holsting ja Peeter Paenurm. Täna tõlkijaid, Helsingi eestikeelse kogudusetöö tegijaid ja Soome kirikut katekismuse väljaandmise toetamise eest. Soovin raamatu head levimist ja õnnistusrikast kasutamist!

Tiit Salumäe
EELK piiskop

SISUKORD

KÜMMME KÄSKU, lk 11

1. Esimene käsk - 2. Teine käsk
3. Kolmas käsk - 4. Neljas käsk
5. Viies käsk - 6. Kuues käsk
7. Seitsmes käsk - 8. Kaheksas käsk
9. Üheksas käsk - 10. Kümnes käsk
11. Käsud - armastuse seadus

USUTUNNISTUS, lk 35

- 12.-13. Esimene õpetus
- 14.-18. Teine õpetus
- 19.-24. Kolmas õpetus

MEIE ISA PALVE, lk 63

25. Algussõnad - 26. Esimene palve
27. Teine palve - 28. Kolmas palve
29. Neljas palve - 30. Viies palve
31. Kuues palve - 32. Seitsmes palve
33. Lõpusõnad

SAKRAMENDID, lk 83

34. Püha ristimise sakrament - 35. Ristimise and
36. Ristimise tähendus
37. Altarisakrament
38. Armulaua and - 39. Armulaua tähendus

PIIBEL, PIHT, PALVE JA ÕNNISTUS, lk 99

40. Piibel - 41. Piht
42. Palve - 43. Issanda õnnistus

Kümme käsku

---

1. Mina olen Issand, sinu Jumal.
Sul ei tohi olla muid jumalaid minu kõrval.
2. Sina ei tohi Jumala nime
ilmaasjata suhu võtta.
3. Sina pead pühapäeva pühitsema.
4. Sina pead austama oma isa ja ema.
5. Sina ei tohi tappa.
6. Sina ei tohi abielu rikkuda.
7. Sina ei tohi varastada.
8. Sina ei tohi anda valetunnistust
oma ligimese vastu.
9. Sina ei tohi himustada oma ligimese koda.
10. Sina ei tohi himustada oma ligimese
naist, sulast, ümmardajat, kariloomi
ega midagi muud, mis on tema oma.

(2. Moosese 20:2-17; 5. Moosese 5:6-21)

1

ESIMENE KÄSK

*Mina olen Issand, sinu Jumal.
Sul ei tohi olla muid jumalaid minu kõrval.*

Jumala tundmine on meie elu tähtsaim ja põhjapanevaim asi.

Jumal ligineb meile keset meie elu, kuigi me seda alati ei taipa. Kui kohtume Jumalaga, me samas nii kardame kui ka armastame teda. Jumala pühadus tekitab hirmu, kuid tema armastus tõmbab enda poole.

Käskudes Jumal näitab, kuidas meil tuleb elada. Samas paljastab ta ka meie isekuse ja kurjuse. Esimene käsk küsib, millele me rajame oma elu; kes või mis on meie jumal.

Igaüks otsib midagi, millele võiks panna oma lootuse. Arvame, et raha, võim ja au kaitsevad meid. Usaldame iseennast ja oma oskusi. See, millele me ennekõike toetume, on meie jumal. Meie oma jumalad on ometi vaid meie endi lootuste ja unistuste väljendused. Need ei suuda anda, mida lubavad.

Ainuke kindel tugi on Jumal, kes on kõige looja ja kes on ilmutanud ennast kui kogu maailma Issandat. Tema on kinkinud meile elu ja kõik selle hea, mis meil on.

Kui toetume omatehtud ebajumalatele, pöördume ära Jumalast ja tema armastusest. Kuna Jumal on kõige hea andja, kuulub meie armastus talle. Tema tahab olla meie ainus Jumal.

- Jeesus ütles: „Kus su aare on, seal on ka su süda.“ (Mt 6:21)
- „Armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma jõuga ja kogu oma mõistusega, ning oma ligimest kui iseenast!“ (Lk 10:27)

Mina olen Issand, sinu Jumal. Sul ei tohi olla muid jumalaid minu kõrval.

MIS SEE TÄHENDAB?

Meie peame Jumalat üle kõigi asjade kartma, armastama ja tema peale lootma.

(Lutheri Väike Katekismus)

2

TEINE KÄSK

*Sina ei tohi Jumala nime
ilmaasjata suhu võtta.*

Jumala nimi tuletab meile meelde, kes ta on ja milline on tema tahe. See tekitab meis nii rahu-
tust kui ka sõnatut igatsust. Kõikides raskustes
tuleb meil pöörduda Jumala poole ja oodata tema
abi. Jumal on töotanud kuulda, kui usaldades
kõnetame teda nimepidi.

Jumala nimi on püha. Kasutame tema nime
õigesti, kui palvetame, austame ja kiidame teda.
Sellega tunnistame tema enda ainsaks Jumalaks.
Kui Jumala nime kasutades ajame taga enda
õigust või allutame endale teisi, kasutame tema
nime vääralt. Jumala nime pilkamine tähendab
Jumala põlgamist ja teadlikku ärapöördumist
Jumalast.

- Karda Issandat, oma Jumalat, ja teeni teda ning vannu tema nime juures! (5Ms 6:13)
- Ometi püsib kindlana Jumala seatud aluskivi, millel on see pitser: „Issand tunneb omi“ ja „Ülekohtust taganegu igaüks, kes nimetab Issanda nime“. (2Tm 2:19)

Sina ei tohi Jumala nime ilmaasjata suhu võtta.

MIS SEE TÄHENDAB?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et me tema nimel ei nea, ei vannu, ei nõiu, ei valeta ega peta, vaid et me teda kõiges hädas appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

(Lutheri Väike Katekismus)

3

KOLMAS KÄSK

Sina pead pühapäeva pühitsema.

Jumal on andnud inimesele nii töö kui puhkuse. Puhkuse juurde kuulub muudki kui magamine ja füüsiline puhkus. Seisatamine Jumala ees on pühapäeva sügavaim tähendus.

Vaikuses aimame pühaduse olemasolu, isegi kui me ei oska anda sellele nime ega kuju. Meie oma lõhestatus ja elu vastuolulisus äratavad meis küsimusi ja sunnivad neile vastuseid otsima.

Püha Jumal tahab meile vastata. Oma sõnas tuleb ta meie maailma ja kasutab meie keelt. Kui me ei taha kuulata Jumalat, lülitame ta oma elust välja.

Pühapäeva jumalateenistus on kohtumispaik, kus Jumal räägib meile ja meie räägime temale. Piibli püha sõna kaudu õpime mõistma, mida Jumal meile ütleb ja kuidas ta vastab meie palvetele.

Pühapäeva eraldamine teistest päevadest meenutab ka seda, et kõik inimesed vajavad ühist puhkepäeva. Jumala hea tahtmine on, et igaühele antakse võimalus kasutada puhkepäeva.

- Kuue päevaga tegi Issand taeva ja maa, mere ja kõik, mis neis on, ja ta hingas seitsmendal päeval: seepärast Issand õnnistas hingamispäeva ja pühitses selle. (2Ms 20:11)
- Kui sa hingamispäeval seisatud ega tee mu pühal päeval, mis sulle meeldib, kui sa nimetad hingamispäeva rõõmuks ja Issanda püha päeva austusväärseks ning austad seda ega tee, mis sulle meeldib, ei otsi omakasu ega kõnele tühje sõnu, siis sa tunned rõõmu Issandast. (Js 58:13–14)
- Jeesus ütles: „Hingamispäev on seatud inimese jaoks, mitte inimene hingamispäeva jaoks; nõnda on Inimese Poeg ka hingamispäeva isand.“ (Mk 2:27–28)
- Jeesus tuli ka Naatsaretti, kus ta oli üles kasvanud, ja läks oma harjumust mööda hingamispäeval sünagoogi. (Lk 4:16)

Sina pead pühapäeva pühitsema.

MIS SEE TÄHENDAB?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et me jutlust ja Jumala sõna ei põlga, vaid et me seda peame pühaks ning kuulame ja õpime heal meelel.

(Lutheri Väike Katekismus)

4

NELJAS KÄSK

Sina pead austama oma isa ja ema.

Jumala tahtmine on, et igal lapsel oleks isa ja ema. Neile kuulub eriline väärtus ja austus sellepärast, et nad on meie vanemad.

Vanemate ülesanne on kaitsta last, hoolitsetes tema heaolu ja kasvatus eest. Nende ülesanne on õpetada last tundma Jumalat ja armastama oma ligimest. Lapsel on omalt poolt vajadus ja õigus austada oma vanemaid.

Vaatamata sellele, et kõik vanemad soovivad oma lastele head, võivad nende sõnad ja teod olla armastuseta ja väärad. Isegi siis, kui otsustame teha oma vanemate tahte vastaselt, peame neid kuulama ja austama. See käsk kohustab ka täiskasvanuid austama oma vanemaid ja nende eest hoolt kandma.

Ühiskonnas on avalik võim usaldatud riigivõimu kätte. Võimukandjate ülesanne on kaitsta kõiki kodanikke ja hoolitseda õigluse toimimise eest. Hea valitsus on Jumala parimaid kingitusi. Ustavus Jumalale on siiski tähtsam kui inimeste käskude täitmine.

Kui austame neid, kellele on usaldatud valitsemine, osutame samas usaldust Jumala hoolit-

suse vastu. Jumal lubab, et sellest kasvab head ka meile endile.

- Kuule oma isa, kes sind on sigitanud, ja ära põlga oma ema, kui ta on vanaks saanud! (Õp 23:22)
- Lapsed, olge kuulekad oma vanemaile Issandas, sest see on õige! „Austa oma isa ja ema,“ see on esimene käsusõna töötusega, „et su käsi käiks hästi ja sa elaksid kaua maa peal!“ Ja teie, isad, ärge ärritage oma lapsi vihale, vaid kasvatage neid juhatamise ja manitsemisega Issanda tahte järgi! (Ef 6:1-4)

Sina pead austama oma isa ja ema.

MIS SEE TÄHENDAB?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et me oma vanemaid ja isandaid ei põlga ega vihasta, vaid et me neid austame, neid teenime, kuulame nende sõna ning peame neid armsaks ja kalliks.

(Lutheri Väike Katekismus)

5

VIIES KÄSK

Sina ei tohi tappa.

Kuna Jumal on armastus, siis ta tahab, et armastaksime oma ligimesi nii nagu iseendid.

Iga inimese elu on Jumala and ja sellisena väärtuslik. Me ei tohi tekitada ligimesele kahju ega kannatusi. Meie ülesanne on kaitsta teda igas olukorras. Erilist tuge tuleb pakkuda kõige nõrgematele.

Ligimese armastamise käsk puudutab nii üksikisikut kui ka ühiskonda. Kui riigivõim kaitseb neid, kelle elu ja heaolu on ohus, edendab ta armastuse nähtavakssaamist ühiskonnas. Ühise hea nimel võivad võimukandjad kasutada ka sundvahendeid, et hoida ära vägivalla levimist.

Üksikisikutena ei või me võtta õigusemõistmist enda kätte. Selle asemel tuleb meil anda andeks ja loobuda kättemaksust. Kui kahjustame inimest ja elu, astume vastu Jumalale ja tema loomistööle.

- Jeesus ütles: „Te olete kuulnud, et muistsele põlvele on öeldud: Sa ei tohi tappa! ja igaüks, kes tapab, peab minema kohtu alla. Aga mina ütlen teile: Igaüks, kes oma venna peale vihastab, peab minema kohtu alla.“ (Mt 5:21-22)
- Ärge makske ise kätte, armsad, vaid andke maad Jumala vihale, sest on kirjutatud: „Minu pärast on kättemaks, mina tasun kätte“ – nii ütleb Issand. (Rm 12:19)
- Armastus ei tee ligimesele kurja. (Rm 13:10)

Sina ei tohi tappa.

MIS SEE TÄHENDAB?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et me oma ligimese ihule ei tee ühtki kahju ega kurja, vaid et me teda aitame ja teeme temale head kõigis ihuhädades.

(Lutheri Väike Katekismus)

6

KUUES KÄSK

Sina ei tohi abielu rikkuda.

Jumal on loonud inimese meheks ja naiseks. Seksuaalsus on osa Jumala loomistööst. Selle eesmärgiks on teenida mehe ja naise vaheliste suhete sündimist ja säilimist. Paarisuhtes kumbki võib tuua teisele rõõmu, õppida teenivat armastust ja kasvatada uut sugupõlve.

Abielu on perekonna alus. Avalik kohustuste võtmine ja ühiskonna kinnitus annavad sellele oma kaitse. Eluaegses abielus saab mehe ja naise suhe teostuda kõige paremal viisil, nagu Jumal on soovinud.

Abielu kaitsmise nõue puudutab nii enda kui ka teiste abielu. Selle mõjusfääri kuulub inimese kogu elukaar. Seksuaalsus, mis on lahutatud armastusest ja vastutusest, orjastab inimest ja kahjustab nii teda ennast kui ka teisi.

Abielurikkumine haavab kõige sügavamaid inimsuhteid ja kõigutab elu põhialuseid. Andeksandmine ja soov siduda end oma abikaasaga võib aidata välja ka suurimast ummikust. Abielu lõplik purunemine võib viia abielulahutuseni.

Otsus uuesti abielluda on vastutusrikas ja tõsine. Selle toomine Jumala ja inimeste ette ei nõua üksnes tahet end teisega siduda, vaid ka armu ja andeksandmist.

- Kandke siis hoolt oma vaimu eest ja ükski ärgu olgu truudusetu oma noorpõlve naise vastu! Sest ma vihkan lahutust, ütleb Issand, Iisraeli Jumal, ja seda, kes katab oma kuue vägivallaga, ütleb vägede Issand. Kandke siis hoolt oma vaimu eest ja ärge olge truudusetud! (Ml 2:15–16)
- Jeesus ütles: „Loomise algul lõi Jumal inimese meheks ja naiseks. Seepärast jätab mees oma isa ja ema ja hoiab oma naise poole ja need kaks saavad üheks, nõnda et nad enam ei ole kaks, vaid üks liha. Mis nüüd Jumal on ühte pannud, seda ärgu inimene lahutagu!“ (Mk 10:6–9)

Sina ei tohi abielu rikkuda.

MIS SEE TÄHENDAB?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et me vooruslikult ja puhtalt elame sõnades ja tegudes, ja et igaüks armastab ja austab oma abikaasat.

(Lutheri Väike Katekismus)

7

SEITSMES KÄSK

Sina ei tohi varastada.

Raha ja omand on Jumala head ja vajalikud kingitused. Samal ajal on need ka inimkonna üldisemad ebajumalad.

Jumala loodud headus on mõeldud kõikidele. Armastus kohustab meid hoolitsema kõikide toimetuleku eest. Meie ühine vastutus seob meid kogu inimkonnaga. Kui otsime isekalt omakasu vaeste arvelt, varastame nendelt, kelle elutingimused on kõige viletsamad. Peame olema valmis tegema järeleandmisi nii isiklikus kui ka ühiskondlikus heaolus.

Me ei tohi varastada raha ja muud omandit ega hankida neid pettusega. Samuti tuleb lugeda varguseks ühiskonna omandi endale võtmist ja kahjustamist. Inimeste ärakasutamine, vastutustundetud töös, ebaaus saherdamine on kasu saamine teiste arvelt. Keskkonna saastamine ja looduse tasakaalu rikkumine on varastamine tulevatelt põlvvedelt.

- Sajatatakse ja valetatakse, tapetakse ja varastatakse, rikutakse abielu ja murtakse sisse ning veresüü järgneb veresüüle. Sellepärast leinab maa ja kiratsevad kõik, kes seal elavad, metsloomad, taeva linnud ja mere kaladki võetakse ära. (Ho 4:2-3)
- Kes seni varastas, ärgu varastagu enam, selle asemel tehku tööd oma kätega, teenides ausalt elatist, et tal oleks jagada sellele, kellel on puudus. (Ef 4:28)

Sina ei tohi varastada.

MIS SEE TÄHENDAB?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et me oma ligimese raha või vara ei võta ega võltsitud kauba või petmisega enda kätte ei kisu, vaid et me aitame kasvatada ja hoida tema vara ja peatoidust.

(Lutheri Väike Katekismus)

8

KAHEKSAS KÄSK

*Sina ei tohi anda valetunnistust
oma ligimese vastu.*

Jumala eesmärk on, et inimesed austaksid üksteist. Ligimesearmastuse juurde kuulub ka kaas-inimese maine ja au kaitsmine. Nende kaotus on raske löök, mis võib mõjutada kogu inimese edasist elu.

Soovime, et meist räägitaks ainult head. Oma ligimestest tuleb rääkida aga sama moodi, nagu soovime, et meist räägitaks. Kui teised räägivad meie ligimesest halba, siis armastus nõuab, et toetaksime ja aitaksime teda.

Teise mainet tuleb kaitsta nii eraviisil kui ka avalikult. Avalikkuse juurde kuulub õigluse ja tõe nõudmine ning sellega seotud avatus. Meil ei ole siiski õigust avalikustada ligimese eksimusi ilma kindla teadmise ja põhjuseta.

Rikkumiste hindamine on antud õigussüsteemile, kes teeb kindlaks süüdlased ja paneb nad vastutama oma tegude eest. Isiklikus elus ei ole õige teisi süüdistada ega teiste nõrkusi paljastada. Meie ülesanne on pigem julgustada neid vabana möödunust ja otsima elule uut suunda.

- Ära levita valekuuldusi! Ära löö kätt õelaga, et sa ei saaks valetunnistajaks! Ära järgne jõugule kurja tegema ja ära kosta riiuasjas jõugu järele paindudes, et sa õigust ei väänaks! (2Ms 23:1-2)
- Ärge valetage üksteisele, sest te olete seljast võtnud vana inimese tema tegudega ja olete rõivastunud uude inimesse, kes pidevalt uueneb tunnetama oma Looja näo kohaselt. (Kl 3:9-10)

Sina ei tohi anda valetunnistust oma ligimese vastu.

MIS SEE TÄHENDAB?

Me peame Jumalat kartma ja armastama, et me oma ligimese peale ei tunnista valet, teda ei reeda, keelt ei peksta ega tõsta tema peale laimujutte, vaid et me teda vabandame, räägime temast head ja kääname kõik asjad hea poole.

(Lutheri Väike Katekismus)

9

ÜHEKSAS KÄSK

Sina ei tohi himustada oma ligimese koda.

Üheksas ja kümnes käsk on näited sellest, kui kaugele ulatuvad armastuse nõue ning isekuse võim. Neis laiendatakse ja süvendatakse seda, mis on kirjas eelnevates käskudes. Jumal näeb meie salajasigi mõtteid ja tema käsud puudutavad ka himustamist.

Meie kohus on aidata ja kaitsta ligimest, vaatamata sellele, et see võib tähendada loobumist oma õigusest. Jumal keelab kasu taotlemist teiste arvelt ka siis, kui juriidiliselt oleks kõik korrektne.

Käsud nõuavad meilt õigeid tegusid, kuigi ühiskonna seadused ei pruugi meid selleks kohustada. Käsud pööravad meie pilgu meisse endasse ja meie käitumise põhilistele põhjustele.

Teise omandi kadestamine ja endale himustamine, kas siis nähtavalt või südame salajaste mõtetena, on alati usaldamatuse väljendus Jumala vastu. Jumal tahab, et loodaksime üksnes tema peale ja ootaksime temalt kõike head, mida vajame.

- Häda neile, kes kavatsevad nurjatust ja hauvad oma voodites kurje mõtteid, et neid hommiku koites täide saata, sest nende käes on võim. Nad ihaldavad põlde ja haaravad need endile, kodusid, ja võtavad need ära; nad rõhuvad meest ja ta koda, igaühte ja ta pärisosa. (Mi 2:1-2)
- Mis me siis ütleme? Kas Seadus on patt? Mitte sugugi! Kuid pattu ma poleks ära tundnud muidu kui Seaduse läbi; sest ma ei oleks himustamisest midagi teadnud, kui Seadus ei oleks öelnud: „Sa ei tohi himustada!“ (Rm 7:7)

Sina ei tohi himustada oma ligimese koda.

MIS SEE TÄHENDAB?

Me peame Jumalat kartma ja armastama, et me oma ligimeselt ei püüa saada tema paran- dust või koda kavalusega ega väänates sea- dust, vaid et me aitame teda, et ta võiks seda pidada enesele.

(Lutheri Väike Katekismus)

10

KÜMNES KÄSK

Sina ei tohi himustada oma ligimese naist, sulast, ümmardajat, kariloomi ega midagi muud, mis on tema oma.

Jumala loodud maailma juurde kuulub muudki kui materiaalne omand. Meie elu tähtsa osa moodustavad inimesed, kellega koos elame ja töötame.

Iga inimese elul on ülesanne ja eesmärk. See teostub selles kohas ja nendes oludes, kus me parasjagu elame. Me peame kaitsma ja toetama kõike seda, mis kuulub meie ligimese eluringi. Järgides Jumala tahtmist, kasutades oma mõtlemisvõimet ja asetades ennast ligimese rolli, leiame jätkuvalt uusi võimalusi hea tegemiseks. Arukas armastus leiab igas olukorras viisi teenida.

Käskude sisu võib kokku võtta sõnadega, et me peame armastama Jumalat üle kõige ja ligimest nagu iseennast. Meil tuleb kohelda teisi nii, nagu soovime, et koheldakse meid.

- Jeesus ütles: „Kõike siis, mida te iganes tahate, et inimesed teile teeksid, tehke ka nendele! See ongi Seadus ja Prohveticid.“ (Mt 7:12)
- Käsk: „Sa ei tohi rikkuda abielu, sa ei tohi tappa, sa ei tohi varastada, sa ei tohi himustada“, ja mis tahes muu käsk on kokku võetud selles sõnas: „Armasta oma ligimest nagu isennast!“ (Rm 13:9)

Sina ei tohi himustada oma ligimese naist, sulast, ümmardajat, kariloomi ega midagi muud, mis on tema oma.

MIS SEE TÄHENDAB?

Me peame Jumalat kartma ja armastama, et me oma ligimese naist, peret ega kariloomi ära ei meelita, ahvatle ega võta vägisi, vaid et me neid õhutame jääma paigale ja tegema, mis nende kohus.

(Lutheri Väike Katekismus)

11

KÄSUD – ARMASTUSE SEADUS

Käsud väljendavad, millistel tingimustel on kõigil hea elada. Neis sisalduvat armastuse nõuet tuntakse ka teistes usundites ja kultuurides. Inimene mõistab, et käskudes väljendub elu seadus. Nii käskude rikkumise kui täitmise tagajärjed ulatuvad meist enestest palju kaugemale. Need peegelduvad edasi ka perekonda ja ühiskonda põlvest põlve.

Jumal tahab inimestele head, seepärast nõuab ta tingimusteta armastust. Käsud ei ole üksnes elu juhis. Nad näitavad, et keegi ei ole võimeline täitma lõpuni Jumala nõudmisi, kuigi meie süda tunnustab nad õigeks. Miski meis paneb vastu Jumala armastavale tahtele. Head teheski otsime enda kasu. Kui me ei usalda Jumalat, headuse allikat, hoolitseme ennekõike oma heaolu eest. Selle tagajärjel kannatavad ka suhted teiste inimestega.

Käsud näitavad meile, et meie elu tähtsaim ja põhjapanevaim asi on usk Jumalasse.

- Tema on andnud sulle teada, inimene, mis on hea. Ja mida nõuab Issand sinult muud, kui et sa teeksid, mis on õige, armastaksid headust ja käiksid alandlikult koos oma Jumalaga? (Mi 6:8)
- Sellest me tunneme ära, et armastame Jumala lapsi, kui me armastame Jumalat ja teeme tema käskude järgi. See ongi Jumala armastamine, et me peame tema käske, ja tema käsud ei ole rasked. (1Jh 5:2-3)

MIS JUMAL ÜTLEB NÜÜD KÕIGI NENDE KÄSKUDE KOHTA?

Ta ütleb nõnda: „Mina, Issand, sinu Jumal, olen püha vihaga Jumal, kes vanemate süü nuhtleb laste kätte kolmanda ja neljanda põlveni neile, kes mind vihkavad, aga kes heldust osutab tuhandeile neile, kes mind armastavad ja mu käske peavad.“

MIS SEE TÄHENDAB?

Jumal ähvardab nuhelda kõiki, kes astuvad üle neist käskudest, seepärast peame kartma tema viha ega tohi teha nende käskude vastu, aga tema töötab armu ja kõike head igäühele, kes peab neid käske; seepärast peamegi teda armastama, tema peale lootma ja hea meelega tegema tema käskude järgi.

(Lutheri Väike Katekismus)

USUTUNNISTUS

Mina usun Jumalasse,
kõigeväelisse Isasse,
taeva ja maa Loojasse.

Ja Jeesusesse Kristusesse,
tema ainsasse Pojasse,
meie Issandasse,
kes on saadud Pühast Vaimust,
ilmale tulnud neitsi Maarjast,
kannatanud Pontius Pilaatuse all,
risti löödud, surnud ja maha maetud,
alla läinud surmavalda,
kolmandal päeval üles tõusnud surnuist,
üles läinud taeva,
istub Jumala, oma kõigeväelise Isa
paremal käel,
sealt tema tuleb kohut mõistma
elavate ja surnute üle.

Mina usun Pühasse Vaimusse,
üht püha kristlikku Kirikut,
pühade osadust,
pattude andeksandmist,
ihu ülestõusmist
ja igavest elu.
Aamen.

ESIMENE ÕPETUS

12

Mina usun Jumalasse,

Usutunnistuses on lühidalt öeldud, mida Jumal meile annab ja mida ta teeb meie heaks. Me ei suuda täita käskudes sisalduvat usu ja tingimusteta armastuse nõuet. Kuid Jumal kingib meile usu ja avab meie südame armastusele.

Meie mõistus ei suuda mõista Jumalat. Tema olemuse sügavus jääb varjatuks ka usklikule. Siiski on Jumal ilmutanud endast kõik, mis vajalik, et võiksime elada usus temasse.

Jumal ligineb meile Loojana, Lunastajana ja Pühitsejana. Ta on kolmainu Jumal: Isa, Poeg ja Püha Vaim. Jumal on loonud kõik, ta on saanud meie sarnaseks oma Pojas ja ta on meie ligidal Pühas Vaimus. Jumal ei ole pelgalt kaugel kõige algpõhjus ega umbisikuline vägi, vaid ta toimib oma loodus ja ajaloos ning suhtleb meiega isiklikult.

Usutunnistus on Jumala heade tegude ülistus. Samal ajal, kui palume enestele usku, täname Jumalat tema piiritu armastuse eest. Usus võtame vastu Jumala annid ja loodame tema peale, peame tõeks tema töotusi ja usaldame end nende najale.

Kiriku ühine usk toetab meid ka siis, kui meie enda usk kõigub.

- Teadke, et Issand on Jumal! Tema on meid teinud ja tema omad me oleme, tema rahvas ja tema karjamaa kari. (Ps 100:3)
- Jeesus ütles: „Igaüht nüüd, kes mind tunnistas inimeste ees, teda tunnistan ka mina oma Isa ees, kes on taevas.“ (Mt 10:32)

13

kõigeväelisse Isasse, taeva ja maa Loojasse.

Jumal on kõige Looja. Sõnaga on ta loonud kogu universumi. Teadus uurib maailma sünni mõistatust, samuti looduse ja inimese arengut. Usk toetub sellele, et kõige taga on Jumala loov tahe ja armastus loodu vastu.

Jumala hea loomistöö ei piirdu maailma ja elu algusega. Loodu ei ole pimedas saatuses kätes, sest Jumal ise kannab jätkuvalt tema eest hoolt. Elu säilimine, õigluse teostumine ja inimestevaheline sõprus on näited sellest, et Jumal toimib oma loodu keskel ja armastab oma looduid. Temast lähtub kõik õige, puhas ja kaunis. Kodu ja pere, toit ja jook, tervis ja puhkus on Jumala kingitused.

Loojana on Jumal iga inimese taevane Isa. Oleme tema lapsed ja elame tema hoolitsuse all. Meie kohus on hoida ja kaitsta Jumala maailma. Selles ülesandes kanname vastutust Looja ees.

Loodud maailmasse kuulub ka Jumala taevas. See ei ole siin elus meie meelte ulatuses, kuid usu kaudu võime mõista selle olemasolu. Inglise on Jumal loonud oma tahte ja armastuse sõnumitoojateks.

Jumala võim on otsatu ja igavene. Ka ajaloo rasketel aegadel ja inimelu keerulistel olukorda-

des toimub kõik tema tahtel või loal. Ka siis, kui me ei mõista või ei lepi kannatusega, võime loota kõigeväelise Isa peale.

- Alguses lõi Jumal taeva ja maa. (1Ms 1:1)
- Alguses oli Sõna ja Sõna oli Jumala juures ja Sõna oli Jumal. Seesama oli alguses Jumala juures. Kõik on tekkinud tema läbi ja ilma temata ei ole tekkinud midagi. (Jh 1:1-3)

Mina usun Jumalasse, kõigeväelisse Isasse, taeva ja maa Loojasse.

MIS SEE TÄHENDAB?

Mina usun, et Jumal on loonud minu koos kõige muu looduga, et ta on andnud mulle ihu ja hinge, silmad, kõrvad ja kõik ihuliikmed, meeled ning mõistuse, ja peab neid alal, peale selle rõivad ja kingad, söögi ja joogi, koha ja koja, naise ja lapsed, kariloomad ja kõik vara, et ta varustab mind rikkalikult ja iga päev kõige vajalikuga ja toiduga selle ihu ja elamise jaoks, varjab kõige hädaohu eest ning hoiab ja kaitseb kõige kurja eest. Ja ta teeb seda kõike selgest isalikust, jumalikust heldusest ja halastusest, ilma et mina seda millegagi oleksin ära teeninud või vääraksin. Kõige selle eest on minu kohus teda kiita ja tänada ning teda teenida ja tema sõna kuulata. See on tõesti tõsi.

(Lutheri Väike Katekismus)

TEINE ÕPETUS

14

*Ja Jeesusesse Kristusesse,
tema ainsasse Pojasse,*

Jeesuses sai Jumala armastus nähtavaks keset seda maailma. Jumal astus inimese rolli, läkitades meie juurde oma ainsa Poja.

Jeesus oli ajalooline isik, pärit Naatsareti linnast. Ta sündis ja suri, rõõmustas ja nuttis nii nagu kes tahes meie seast. Jeesus oli eriti nende sõber, keda teised põlgasid ja halvaks pidasid. Nii tunnistas ta Jumala armastusest kõikide inimeste vastu. Oma eluga näitas Jeesus, mida tähendab kuulekus Isa tahtele.

Jumala Poeg sündis meie sarnaseks, et vabastada meid ja kanda kohtuotsus, mille me oleme ära teeninud. Ta alandus üheks meie seast ja jagas meiega patu poolt orjastatud inimkonna saatust. Jeesus on Vanas Testamendis oodatud kannatav Messias ehk Kristus.

Jeesus Kristus on tõeline Jumal ja tõeline inimene. Jumala ainsa Pojana eristub ta teistest usu-
listest õpetajatest. Kuigi tal on Jumala kogu võim ja jõud, pole ta jäänud kaugeks oma aus, vaid elab

ja toimib meie keskel. Lootusetuse maailmas, kus kurjuse võim näib valdavana, on Kristus meie ainus lootus.

- Jeesus ütles: „Nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.“ (Jh 3:16)
- Kui Jumal on meie poolt, kes võib olla meie vastu? Tema, kes oma Poegagi ei säästnud, vaid loovutas tema meie kõikide eest, kuidas ta ei peaks siis koos Pojaga meile kõike muud kinkima? (Rm 8:31-32)

15

meie Issandasse,

Kristus tuli maailma meie pärast ja meie jaoks. Ta on meie Issand ja Päästja.

Patt lahutab meid elu allikast, Jumalast. Iga inimene on juba sündides patu võimuses ja keegi ei saa vabaneda sellest omal jõul. Inimene ei suuda ise armastada Jumalat üle kõige ega ligimest nagu iseennast.

Jeesus Kristus on oma elu, surma ja ülestõusmisega võitnud patu, surma ja kuradi võimu. Need ei saa enam pidada meid enda omaks. Usk Kristusesse päästab meid saatana ahelaist ja juhhib Jumala riigi vabadusse. Kristus saab meie Issandaks. Ta annab ennast meile ja me saame osaliseks tema süütuses, pühaduses ja armastuses.

Kristus valitseb kannatama nõustunud Jumalana. Tema kuninglikkusel ei ole väliseid valitseja tundemärke, kuid tema riigis kingitakse meile vabadus, rahu ja rõõm.

- Kui sa oma suuga tunnistad, et Jeesus on Issand, ja oma südames usud, et Jumal on ta üles äratanud surnuist, siis sind päästetakse. (Rm 10:9)
- Nüüd ei ela enam mina, vaid Kristus elab minus. (Gl 2:20)
- Jumal on tõstnud Jeesuse kõrgemaks kõrgest ja annetanud talle selle nime, mis on üle iga nime, et Jeesuse nimes nõtkuks iga põlv nii taevas kui maa peal kui maa all, ja et iga keel tunnistaks: Jeesus Kristus on Issand – Jumala Isa kirkuseks. (Fl 2:9-11)

16

*kes on saadud Pühast Vaimust,
ilmale tulnud neitsi Maarjast,*

Mõistusega arusaadaval moel on võimatu seletada, kuidas Jumal sai inimeseks. Jumala astumine tühisesse ja argisesse on mõistetamatu ime, mida vaid usk suudab näha ja mõista.

Jeesuse sünni ja surma ajaloolisus tuuakse usutunnistuses esile kahe nime abil. Jeesus sündis neitsi Maarjast ja suri Pontius Pilaatuse all. Ristiusk on rohkemat kui ajatu aade. See on usk Jumalasse, kes ilmutab end keset inimkonna ajalugu.

Naatsareti Maarja võttis vastu Jumala ime ja sünnitas Jeesuse. Nii sai temast Jumala ema. Maarja usk on meile eeskujuks. Ta lootis Jumalale, ehkki ei taibanud tema plaane ja teguviisi.

- Maarja küsis inglilt: „Kuidas see võib juhtuda, kui ma ei ole mehega olnud?“ Ja ingel vastas talle: „Püha Vaim tuleb sinu peale ja Kõigekõrgema vägi on varjuks sinu kohal, seepärast hüütaksegi Püha, kes sinust sünnib, Jumala Pojaks.“ (Lk 1:34–35)
- Maarja ütles: „Mu hing ülistab Issandat ja mu vaim hõiskab Jumala, minu Päästja pärast, sest ta on vaadanud oma teenija madaluse peale. Sest vaata, nüüdsest peale kiidavad mind õndsaks kõik sugupõlved, sest mulle on suuri asju teinud Vägev, ja püha on tema nimi ja tema halastus kestab põlvest põlveni neile, kes teda kardavad.“ (Lk 1:46–50)

*kannatanud Pontius Pilaatuse all,
risti löödud, surnud ja maha maetud,
alla läinud surmavalda,*

Jeesus kannatas ja suri meie pärast. Ta teadis Jumala tahet ja alistus sellele, ehkki see tähendas, et teda võetakse vangi, mõnitatakse ja lüüakse risti. Jumala Poeg jättis kõrvale oma kõigeväelisuse ja lasi ennast mõista surma nagu kurjategijat. Kolgata ristil hõikas Jeesus välja meeleheite, et Jumal on ta hüljanud. Ta suri üksi ja häbistatuna. Lähedased viisid ta hauda. Surm näis olevat saanud lõpliku võidu.

Jeesus alandus meie asemel Jumala viha alla ja võttis süütuna kanda karistuse, mille meie oleme pattudega ära teeninud. Nii lepitask Kristus kogu inimkonna patud. Ta lasi oma verel voolata ohvriks igaühe eest ja lunastas meid vabaks.

Jeesuse surmast algas uus elu. Kui ta astus surmavalda, ilmutas ta oma võimu kõige kurja keskel. Ristisurma lüüasaamises peitus võit patu, surma ja kuradi üle.

- Kristus Jeesus, olles Jumala kuju, ei arvanud osaks olla Jumalaga võrdne, vaid loobus iseenese olust, võttes orja kuju, saades inimese sarnaseks; ja ta leiti välimuselt inimesena. Ta alandas iseenast, saades kuulekaks surmani, pealegi ristisurmani. (Fl 2:6-8)
- Kristus ütles: „Ära karda! Mina olen Esimene ja Viimne ja Elav. Ma olin surnud, ning ennäe, ma elan igavesest ajast igavesti ning minu käes on surma ja surmavalla võtmed.“ (Ilm 1:17-18)

18

*kolmandal päeval üles tõusnud
surnuist, üles läinud taeva,
istub Jumala, oma kõigeväelise
Isa paremal käel,
sealt tema tuleb kohut mõistma
elavate ja surnute üle.*

Surm ei saanud hoida Jeesust oma võimuses. Piibli ettekuulutuste kohaselt tõusis ta surnuist üles. Nädala esimesel päeval nägid jüngrid tühja hauda ja sattusid segadusse. Kui nad aga kohatasid oma ülestõusnud Issandat, hakkasid nad mõistma, mis on toimunud.

Kristuse ülestõusmine on võit surma üle. Saatan võim on murdunud ja surmal pole enam viimast sõna. Surma võitja vabastab meid ka muust kurjuse hävitusjõust. Meid ootab ülestõusmine ja igavene elu.

Taevasse läinud Kristus valitseb oma kõigeväelise Isa paremal käel. Me ei saa enam näha Jeesust nii nagu tema kaasaegsed, kuid oma tõotuse kohaselt on ta alati meie keskel. Kristus palvetab meie eest. Ta mõistab meie valu ja vaeva, sest ta on elanud inimese elu.

Aegade lõpul tuleb Kristus tagasi. Kõigil tuleb alanduda tema võimu ja õiglase kohtu alla. Iga-
vesest hävingust päästab meid vaid Kristuse arm. Kristlane ootab lootusrikkalt tulevikku ja seda päeva, mil Kristuse valitsemine saab nähtavaks.

- Kes võib meid hukka mõista? Kristus Jeesus on, kes suri ja, mis veel enam, kes üles äratati, kes on Jumala paremal käel ja kes palub meie eest. (Rm 8:34)
- Kui Kristusest kuulutatakse, et ta on üles äratatud surnuist, kuidas siis mõned teie seast ütlevad, et surnute ülestõusmist ei ole? Aga kui surnute ülestõusmist ei ole, siis ei ole ka Kristust üles äratatud. Aga kui Kristust ei ole üles äratatud, siis tähendab see, et ka meie jutlus on tühine ja tühine on ka teie usk. (1Kr 15:12-14)

Ja Jeesusesse Kristusesse, tema ainsasse Pojasse, meie Issandasse, kes on saanud Pühast Vaimust, ilmale tulnud neitsi Maarjast, kannatanud Pontius Pilaatuse all, risti löödud, surnud ja maha maetud, alla läinud surmavalda, kolmandal päeval üles tõusnud surnuist, üles läinud taeva, istub Jumala, oma kõigeväelise Isa paremal käel, sealt tema tuleb kohut mõistma elavate ja surnute üle.

MIS SEE TÄHENDAB?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõeline Jumal, Isast sündinud enne kõiki aegu, ja ka tõeline inimene, sündinud neitsi Maarjast, on minu Issand, kes on lunastanud minu, kadunud ja hukkamõistetud inimese, ja on päästnud ja lunastanud kõigist pattudest, surmast ja kuradi meelevallast – ei mitte kulla ega hõbedaga, vaid oma püha, kalli verega ning oma süütu kannatamise ja surmaga, et ma oleksin tema oma ja elaksin tema riigis tema alamana ning teeniksin teda igaveses õiguses, süütuses ja õndsuses, nõnda nagu tema on üles tõusnud surnuist ning elab ja valitseb igavesti. See on tõesti tõsi.

(Lutheri Väike Katekismus)

KOLMAS ÕPETUS

19

Mina usun Pühasse Vaimusse,

Enne surma töötas Jeesus saata Püha Vaimu omade kaitsjaks ja juhtijaks. Pärast ülestõusmist, nelipühal, valas Jumal oma Vaimu välja jüngrite peale ning täitis nad oma armu ja andidega.

Püha Vaim toob Jumala headuse ja Kristuse armastuse meie keskele. Ilma elavakstegeva Vaimuta ei saa me uskuda ega läheneda Kristusele. Me vaid eemaldume Jumalast ja pöördume temast ära. Püha Vaim kutsub meid ning sünnitab meis usu ja uue elu. Ta annab meile Kristuse koos kõigi andidega ja hoiab meid õiges usus.

Püha Vaim on oma nime kohaselt Pühitseja, kes teeb patustest inimestest pühad. Ta avab meie südamed kuulma Jumala sõna, tundma Kristust ja lootma Jumala töotustele. Püha Vaimu toime saab inimene osa Jumala armuandidest, hakkab armastama Jumalat ja oma ligimesi.

- Jeesus ütles: „Lohutaja, Püha Vaim, kelle Isa saadab minu nimel, tema õpetab teile kõik ja tuletab teile meelde kõik, mida mina teile olen öelnud.“ (Jh 14:26)
- Vaimu vili on armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus, tasadus, enesevalitsus. (Gl 5:22-23)

üht püha kristlikku Kirikut,

Püha Vaim kogub kokku kristliku Kiriku ja teeb selle pühaks. Kirik, ristikogudus, on armu saanud patuste ühendus, kes loodab Jumalale ning kus Püha Vaim äratab usku ja armastust.

Kirikut on selle algaegadest peale kutsutud Kristuse ihuks. See on elav organism, mille peaks on Kristus ja mille liikmeiks saadakse ristimise läbi. Ehkki oleme erinevad, on meil ühine usk, mis liidab meid Kristusega ja üksteisega. Kirikut kujutatakse ka emana, kes kannab meid süles ja hoolitseb meie eest.

Jumala sõna, ristimine ja armulaud on Kiriku nähtavad tunnused. Neid kutsutakse ka armuvahenditeks, sest Püha Vaim vahendab neid kasutades meile Jumala armu. Kristuse tahte kohaselt Kirik kutsub ja pühitseb ametisse sõnasulaseid armuvahenditega teenima. Oma sõnaga Jumal katsub meie südamed läbi ja ühtlasi annab meile armu. Kõigi kristlaste ühine ülesanne on kuulutada evangeeliumi Kristusest kogu maailmale.

- Teie olete Kristuse ihu ning igaüks omast kohast tema liikmed. (1Kr 12:27)
- Kogudus on Kristuse ihu, tema täius, kes täidab kõik kõiges. (Ef 1:23)

21

pühade osadust,

Kristlik Kirik on üks, püha, kristlik ja apostlik. Kirik on üks, kuna sellel on üks Issand ja ühine usk. Kirik on püha, sest Püha Vaim toimib temas. Kirik on kristlik ehk katooline, üldine, kuna ta on saadetud Jumala sõnaga teenima kõiki rahvaid. Kirik on apostellik, sest ta elab Jeesuse esimeste jüngrite vahendatud evangeeliumist.

Kristlaste osadus ja ühtsus ei ole kommete ega inimlike traditsioonide samasus. Seda ei loo ka ühistunne. Meie ühtsuse aluseks on ühtne usk, milles Püha Vaim liidab meid sõna ja sakramendi vahendusel. Oma ajaloo kestel on kristlik Kirik jagunenud erinevateks kirikuteks ja ühendusteks. Jeesuse palve, et tema omad oleksid üks, kohustab meid otsima omavahelist ühtsust usus ja armastuses.

Kristlik Kirik täidab oma ülesannet inimeste elu keskel. Igaüht kutsutakse oma koguduse osadusse. Usk ühendab meid Kristuse ülemaailmses Kirikus, mille Püha Vaim kogub kõigi rahvaste seast.

- Jeesus ütles: „Mina palun, et kõik oleksid üks, nii nagu sina, Isa, minus ja mina sinus, et nemadki oleksid meis, et maailm usuks, et sina oled minu läkitanud.“ (Jh 17:21)
- Ei ole siin juuti ega kreeklast, ei ole siin orja ega vaba, ei ole siin meest ega naist, sest te kõik olete üks Kristuses Jeesuses. (Gl 3:28)
- Olge usinad rahusideme kaudu pidama Vaimu antud ühtsust. Üks ihu ja üks vaim, nagu te olete ka kutsutud üheks lootuseks oma kutsumise poolest; üks Issand, üks usk, üks ristimine, üks Jumal ja kõikide Isa, kes on kõikide üle ja kõikide läbi ja kõikide sees. (Ef 4:3–6)

patude andeksandmist,

Kristuse lepitustöö pärast annab Jumal kõik patud andeks igaühele, kes seda temalt palub. Jumal ei pea mees meid kurjust, vaid armastab meid kui oma lapsi.

Kristlane elab siiski elu lõpuni patusena. Igaühel on vaja päevast päeva loota Jumala armule, sest keegi ei saa omal jõul lahti oma elus valitsevast kurjusest. Oleme samal ajal täielikult patused ja siiski Kristuse pärast täielikult õigeks mõistetud ehk Jumalale kõlblikud.

Kui Jumal annab meile patud andeks, siis sünnitab ta meis uue elu. Ta kinnitab meie usku ja rohkendab meie armastust ligimeste vastu. Me ei pea olema ilma lootuseta, ehkki leiame endas uskmatust ja kurjust. Jumal töötab, et ta jätkab meis oma alustatud tööd.

- Kiida, mu hing, Issandat, ja ära unusta ainsatki tema heategu! Tema annab andeks kõik su ülekohtu, tema parandab kõik su tõved. Tema lunastab su elu hukatusest ja chib sind helduse ja halastusega nagu pärjaga. (Ps 103:2–4)
- Nende usku nähes ütles Jeesus: „Inimene, sinu patud on sulle andeks antud!“ (Lk 5:20)
- Jeesus ütles Saulusele: „Ma läkitan su avama nende silmi, et nad pöördusid pimedusest valguse poole ja saatana meelevalla alt Jumala poole, et nad saaksid pattude andeksandmise ja osa nende seas, kes on pühitsetud usu kaudu minusse.“ (Ap 26:18)
- Kui me oma patud tunnistame, on tema ustav ja õige, nõnda et ta annab andeks meie patud ja puhastab meid kogu ülekohtust. (1Jh 1:9)

23

ihu ülestõusmist,

Surma hetkel peame loobuma Jumala poolt meile antud ajalikust elust. Kurjuse hävitusjõud näib võidutsevat meie üle. Meie keha hävineb, kuid hing ootab ülestõusmise päeva, mil elavad ja surnud kogutakse Jumala ette kohtumõistmiseks.

Kristusesse uskujale on surm väravaks tulevase ellu. Võime end julgelt usaldada oma taevase Isa hoolde, sest Kristus on juba võitnud surma. Jumala Poeg on juba enne meid tõusnud surnuist üles. Ka meie saame uue, surematu ihu, mille eeskuju on Jeesuse ülestõusmisihu. Nii tähtub meis Jumala algne loomistahe.

- Jeesus ütles: „Tuleb tund, mil kõik, kes on haudades, kuu-levvad tema häält ning tulevad välja: need, kes on teinud head, elu ülestõusmiseks, aga need, kes on teinud halba, hukkamõistmise ülestõusmiseks.“ (Jh 5:28-29)
- See, mida sa külvad – sa ei külvata seda ihu, mis peab tõusma, vaid palju iva, olgu see siis nisu või mingi muu vil. Aga Jumal annab talle ihu, nõnda nagu ta on tahtnud, ning igale seemnele tema eriomase ihu. Nõnda on ka surnute ülestõusmine: kaduvuses külvatakse, kadumatuses äratakse üles, autuses külvatakse, kirkuses äratakse üles, nõtruses külvatakse, väes äratakse üles, maine ihu külvatakse, vaimne ihu äratakse üles. Kui juba on olemas maine ihu, siis on olemas ka vaimne ihu. (1Kr 15:37-38,42-44)
- Meie ei taha aga, vennad, et teil jääks teadmata nende järg, kes on läinud magama, et teie ei oleks kurvad nagu need teised, kellel ei ole lootust. Sest kui me usume, et Jeesus on surnud ja üles tõusnud, siis usume ka, et Jumal äratab Jeesuse kaudu üles need, kes koos temaga on läinud magama. (1Ts 4:13-14)

ja igavest elu. Aamen.

Jeesus on töotanud, et ükski, kes usub temasse, ei sure alaliseks. Need, kes loodavad Jumala peale, elavad igavest elu juba sellel ajastul. Ometi mõistame maise elu ajal igavikku puudulikult.

Kunagi näeme Jumalat palgest palgesse. Tema juures ootab meid elu ilma kannatuste ja valutata. Jumal loob uued taevad ja uue maa, milles ei ole enam kurjust. Koos kõigi pühadega teenime Jumalat ja rõõmustame tema igavese armastuse üle.

- Jeesus ütles: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes kuuleb minu sõna ja usub teda, kes minu on saatnud, sellel on igavene elu, ning ta ei lähe kohtu alla, vaid on läinud surmast ellu.“ (Jh 5:24)
- Jeesus ütles: „Mina olen ülestõusmine ja elu. Kes minusse usub, see elab, isegi kui ta sureb. Ükski, kes elab ja usub minusse, ei sure alaliseks.“ (Jh 11:25–26)
- Patu palk on surm, aga Jumala armuand on igavene elu Kristuses Jeesuses, meie Issandas. (Rm 6:23)
- Vaata, Jumala telk on inimeste juures ning tema asub nende juurde elama ning nemad saavad tema rahvaiks ning Jumal ise on nende juures nende Jumalaks. Tema pühib ära iga pisara nende silmist ning surma ei ole enam ega leinamist ega kisendamist, ning valu ei ole enam, sest endine on möödunud. (Ilm 21:3–4)

Mina usun Pühasse Vaimusse, üht püha kristlikku Kirikut, pühade osadust, pattude andeksandmist, ihu ülestõusmist ja igavest elu. Aamen.

MIS SEE TÄHENDAB?

Mina usun, et ma omast mõistusest ega väest ei saa uskuda Jeesusesse Kristusesse, oma Issandasse, ega tulla tema juurde, vaid Püha Vaim on mind kutsunud evangeeliumi kaudu, oma annetega valgustanud, õiges usus pühitsenud ja hoidnud, nõnda nagu ta kogu kristlikku Kirikut maa peal kutsub, kogub, valgustab, pühitseb ja Jeesuses Kristuses hoiab õiges ja ainsas usus; sessamas Kirikus annab tema mulle ja kõigile usklikele iga päev kõik patud täiesti andeks, ja äratab viimsel päeval minu ja kõik surnud üles ning annab mulle ühes kõigi usklikega igavese elu Kristuses. See on tõesti tõsi.

(Lutheri Väike Katekismus)

Meie Isa palve

Meie Isa, kes sa oled taevas.
Pühitsetud olgu sinu nimi.
Sinu riik tulgu.
Sinu tahtmine sündigu
nagu taevas, nõnda ka maa peal.
Meie igapäevast leiba
anna meile tänapäev.
Ja anna meile andeks meie võlad,
nagu meiegi andeks anname
oma võlglastele.
Ja ära saada meid kiusatusse,
vaid päästa meid ära kurjast.
Sest sinu päralt on riik
ja vägi ja au igavesti.
Aamen.

(Matteuse 6:9-13; Luuka 11:2-4)

ALGUSSÕNAD

Meie Isa, kes sa oled taevas.

Käsud ütlevad, mida Jumal meilt ootab, ja usutunnistus kõneleb sellest, mida Jumal meile annab. Meie Isa palves palume Jumalalt jõudu, et võiksime iga päev teha tema tahtmist ning uskuda temasse.

Elu katsumused panevad meid küsima abi ja juhatust väljastpoolt. Ka konarlik ja isegi sõnatu palve on Püha Vaimu töö meie sees ja pöördumine Looja, elu andja poole.

Jeesus ise õpetas oma jüngritele Meie Isa palve. Kui palvetame selle palve sõnadega, palume Jumala tahte kohaseid asju ja tunnistame, et Jumal teab, mis on meile kõige parem ja vajalikum.

Usk taevasesse Isasse annab meile julguse palvetada vabalt ja siiralt. Sellega tunnistame, et meie elu sõltub täielikult kõigeväelisest Jumalast, kuid samas oleme meie armastava Isa lähedal. Võime olla kindlad, et tema kuuleb meie palvet ja hoolitseb kogu meie elu eest.

- Issand on mu karjane, mul pole millestki puudust. (Ps 23:1)
- Kõik, keda iganes Jumala Vaim juhib, on Jumala lapsed. Sest te ei ole saanud orjuse vaimu, et peaksite jälle kartma, vaid te olete saanud lapseõiguse Vaimu, kelles me hüüame: „Abba! Isa!“ (Rm 8:14–15)
- Meie jaoks on ometi ainult üks Jumal, Isa, kellest on kõik asjad, ja meie tema juurde teel, ning üks Issand, Jeesus Kristus, kelle läbi on kõik, ja ka meie tema läbi. (1Kr 8:6)

Meie Isa, kes sa oled taevas.

MIS SEE TÄHENDAB?

Jumal tahab nende sõnadega julgustada meid uskuma, et tema on meie tõeline Isa ja meie tema tõelised lapsed, et meie julgesti ja kindla lootusega paluksime teda nagu armasad lapsed oma armast isa.

(Lutheri Väike Katekismus)

26

ESIMENE PALVE

Pühitsetud olgu sinu nimi.

Palves kõnetame püha Jumalat. Palve ei ole kahe samaväärse osapoole kahekõne, vaid väikse inimese alandlik pöördumine suure ja püha Jumala poole.

Jumala nimi väljendab, kellesse me usume ja kes on meie Jumal. Me ei usu tundmatutesse saatuse määrajatesse, vaid isikulisse Jumalasse, kes ilmutab ennast ja keda kohtame usu kaudu.

Kuna Jumal on püha, siis ka tema nimi on püha. Jumala nime pühitsemine tähendab seda, et austame kõiges Jumalat ja võtame tänulikult vastu kõike, mida ta meie heaks teeb.

Jumala pühadus suunab meid tema sõna kohasesse usku ja ellu. Et ristimine toimub kolmainu Jumala nimel, tuleb kõiki edasisi päevi elada Jumala auks. Meie Isa palves palume, et Jumal ise juhiks meie sõnu ja tegusid ning tema nime pühitseksid kõik maailma rahvad.

- Sa ei tohi Issanda, oma Jumala nime asjata suhu võtta, sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime asjata suhu võtab! (2Ms 20:7)
- Mina olen Issand, see on mu nimi, ja mina ei anna oma au teisele ega oma kiidetavust nikerdatud kujudele. (Js 42:8)
- Ingel ütles Joosepile: „Maarja toob ilmale poja ning sina paned talle nimeks Jeesus, sest tema päästab oma rahva nende pattudest.“ (Mt 1:21)
- Pühitsege Issandat Kristust oma südames, olles alati valmis kostma igaühele, kes teilt pärib aru lootuse kohta, mis teis on. (1Pt 3:15)

Pühitsetud olgu sinu nimi.

MIS SEE TÄHENDAB?

Jumala nimi on küll püha tema enda tõttu, aga me palume selles palves, et see saaks pühaks ka meie juures.

KUIDAS SEE SÜNNIB?

Kui Jumala sõna selgesti ja puhtasti õpetatakse ja meie ka pühasti nagu Jumala lapsed seda mööda elame; selleks aita meid, armas Isa taevas! Kes aga õpetab ja elab teisiti kui õpetab Jumala sõna, see ei pühitse Jumala nime meie seas; selle eest hoia meid, taevane Isa!

(Lutheri Väike Katekismus)

27

TEINE PALVE

Sinu riik tulgu.

Jumala riik on Jumala ligiolek ja tegutsemine siin maailmas ja igavikus. Kõigeväelisena valitseb ta kogu loodu üle, kuigi me ei pruugi alati tema tegutsemist märgata. Jumal on töotanud hoolitseda meie eest ka siis, kui kurjuse võimutsemine paistab vaid kasvavat.

Meie Isa palves palume, et Püha Vaim elaks meie südames ja kinnitaks meile, et Jumal armastab meid. Jumal tahab igal päeval oma sõna ja Vaimuga juhatada meie mõtteid ja tegusid, et elaksime siiras usus temasse ja oleksime Kristuse ustavad järgijad.

Jumala riiki ei loo inimesed. Kõik hea on pärit üksnes Jumalast. Me palvetame, et tema teod saaksid nähtavaks kogu Kristuse Kirikus ja me võiksime juba nüüd tema armastust maailmale edasi jagada. Palume jõudu Kristuse antud missjonikäsu täitmiseks. Lõplikult ja kõigile nähtaval kujul saab Jumala riik avalikuks igavikus.

- Jeesus kuulutas: „Parandage meelt, sest taevariik on lähedal!“ (Mt 4:17)
- Jeesus ütles: „Otsige esmalt Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõike antakse teile pealegi!“ (Mt 6:33)

Sinu riik tulgu.

MIS SEE TÄHENDAB?

Jumala riik tuleb küll iseenesest ilma meie palveta, aga me palume selles palves, et ta tuleks ka meie juurde.

KUIDAS SEE SÜNNIB?

Kui taevane Isa annab meile oma Püha Vaimu, et meie tema armu läbi usume tema püha sõna ja elame Jumala meele pärast, siin ajalikult ja seal igavesti.

(Lutheri Väike Katekismus)

28

KOLMAS PALVE

*Sinu tahtmine sündigu
nagu taevas, nõnda ka maa peal.*

Jumal soovib kõikidele head. Inimestena me aga sageli ei mõista, kuidas ta maailmas oma taht ellu viib. Jumala teed on teistsugused kui meie teed. Seetõttu on meil raske nõustuda Jumala tahtega.

Ka Jeesus tunnistas, et Isa tahe on tema tahtest suurem. Kannatusteski usaldas Jumala Poeg oma elu Isa hoolde ja palus, et sünniks Jumala tahtmine.

Kristlastena oleme kutsutud järgima Issandat ja usaldama kõik tema hoolde. Ta on kaasanud meid oma töösse siin maailmas ning ta ise kinnitab ja hoiab meid selle ülesande täitmisel.

Ka kõige raskemas eluolukorras võime olla kindlad, et Jumala tahe ja tegevus on meile kõige parem ning õigem. Sageli mõistame Jumala plaane alles hiljem, vahel jäämegi ilma vastuseta. Isegi kui me ei taipa Jumala mõtteid, hoiame kinni tema sõnas antud tõotustest.

- Jeesus ütles: „Abba, Isa! Sinul on kõik võimalik! Vii see karikas minust mööda! Kuid ärgu sündigu see, mida mina tahan, vaid see, mida sina tahad!“ (Mk 14:36)
- Jeesus ütles: „Tema tahtmine, kes minu on saatnud, on see, et ma ei kaotaks midagi sellest, mis mulle on antud, vaid et ma ärataksin nad üles viimsel päeval.“ (Jh 6:39)
- Äрге muganduge praeguse ajaga, vaid muutuge meele uuendamise teel, et te katsuksite läbi, mis on Jumala tahtmine, mis on hea ja meelepärane ja täiuslik. (Rm 12:2)

Sinu tahtmine sündigu nagu taevas, nõnda ka maa peal.

MIS SEE TÄHENDAB?

Jumala hea ja armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palveta, aga me palume selles palves, et see sünniks ka meie juures.

KUIDAS SEE SÜNNIB?

Kui Jumal rikub ja takistab kõike kurja nõu ja tahtmist, mis ei taha lasta meid tema nime pühitseda ja tema riiki tulla, nii nagu on kuradi, maailma ja meie liha tahtmine, vaid kui ta meid kinnitab ja hoiab meid kindlalt oma sõnas ja usus meie eluotsani; see on tema armuline ja hea tahtmine.

(Lutheri Väike Katekismus)

29

NELJAS PALVE

*Meie igapäevast leiba
anna meile tänapäev.*

Kõik meie eluks vajalik on kingitus Jumalalt. Ta laseb päikesel paista nii heade kui ka halbade peale. Ka inimeste töö ja tegevuse tulemusel sündiv hea tugineb sellele, et Jumal hoolitseb maailma eest.

Jumala heldusele lootmine ei ole sugugi lihtne asi. Maailmas esinev vaesus ja häda paneb meid kahtlema Jumala headuses. Leivast ja muust eluks vajalikust on puudus liialt paljudel inimestel.

Meie Isa palve õpetab meid märkama ka teiste inimeste vajadusi ja elama mõõdukalt. Jumala headus kutsub meid jagama enda omast ja tegutsema nii, et kõigile oleks tagatud toimetulek. Ka puuduse keskel usume, et Jumal on töötanud hoolitseda meie ja kogu loodu eest.

- Vaesust ega rikkust ära mulle anna, toida mind aga vajaliku leivaga. (Õp 30:8)
- Jeesus ütles: „Pange tähele taeva linde: nad ei külva ega lõika ega kogu aitadesse, ning teie taevane Isa toidab neid. Eks teie ole palju enam väärt kui nemad?“ (Mt 6:26)
- Jeesus ütles: „Jumala leib on see, kes tuleb taevast alla ja annab maailmale elu.“ (Jh 6:33)

Meie igapäevast leiba anna meile tänapäev.

MIS SEE TÄHENDAB?

Jumal annab küll igapäevast leiba ka ilma meie palveta kõigile, ka kurjadele inimestele, aga me palume selles palves, et ta laseks meid taibata seda ning igapäevast leiba vastu võtta tänuga.

MIS SIIS ON IGAPÄEVANE LEIB?

Kõik, mida me vajame oma ihu toiduseks ja vajadusteks nagu söök, jook, rõivad, kingad, koda ja koht, põld, kariloomad, raha, vara, vaga abikaasa, vagad lapsed, vaga pere, vagad ja ustavad ülemad, hea valitsus, hea ilm, rahu, tervis, kord, head sõbrad, ustavad naabrid ja muud niisugust.

(Lutheri Väike Katekismus)

30

VIIES PALVE

*Ja anna meile andeks
meie võlad, nagu meiegi
andeks anname oma võlglastele.*

Meie Isa palves tunnistame, et isekus viib meid eemale Jumalast ja ligimesest. Oleme täielikult sõltuvad Jumala armust ja halastusest. Me ei saa Jumala ees toetuda enda erilisusele või oma teenetele, vaid meil tuleb iga päev uuesti palvetada: Issand, halasta meie peale.

Palves loodame, et Jumal annab meile Jeesuse Kristuse pärast kõik meie patud andeks. Ikka ja alati võime loota Jumala sõnale, mis vabastab meid süüst ning annab meile ellu kindluse ja rahu. Jumala armastus juhib meid tegema teistele sama, mida Jumal on meile teinud. Me ei saa olla halasamatud isegi oma vastaste suhtes, sest Jumal on olnud ja on jätkuvalt meie vastu armuline.

- Otsekui isa halastab laste peale, nõnda halastab Issand nende peale, kes teda kardavad. (Ps 103:13)
- Jeesus ütles: „Kui te annate inimestele andeks nende eksimused, siis annab ka teie taevane Isa teile andeks, kui te aga ei anna inimestele andeks, siis ei anna ka teie Isa teie eksimusi andeks.“ (Mt 6:14–15)
- Isand kutsus sulase enese juurde ja ütles talle: „Sa tige sulane! Ma kustutasin kogu sinu võla, sest sa palusid mind. Eks siis sinagi oleksid pidanud halastama oma kaassulase peale, nõnda nagu mina sinu peale halastasin!“ (Mt 18:32–33)

Ja anna meile andeks meie võlad, nagu meiegi andeks anname oma võlglastele.

MIS SEE TÄHENDAB?

Me palume selles palves, et Isa taevas ei vaataks meie patu peale ega keelaks meile selle pärast seda, mida me palume; sest meie ei vääri seda, mida me palume, ega ole seda ära teeninud, vaid tema tahtku meile anda seda kõike armust; sest meie patustame iga päev palju ja pälvime küll ainult karistust. Siis tahame ka meie tõesti jällegi südamest anda andeks ja teha meeleldi head neile, kes meie vastu patustavad.

(Lutheri Väike Katekismus)

31

KUUES PALVE

Ja ära saada meid kiusatusse,

Kiusatused, nagu neist kõnelevad Piibel ja Meie Isa palve, on erinevad ahvatlused ütlemaks lahti usust Jumala headusesse. Saatan ja meie isekas mina kallutavad meid otsima abi mujalt kui Jumala käest.

Kristlase elu on igapäevane võitlus. Seisame alatasa vastamisi mitmesuguse patuga, olgu see hoolimatus, viha, kadedus, isekus, võimujanu või muu. Ühelt poolt tõmbab meid pimeduse ja patu poole, teisalt valguse ja usu poole. Meil on raske mõista, miks Jumal ei päästa meid kurja võimusest.

Kõige suuremas ahastuseski tohime ometi pöörata pilgu Jumalale ja tema sõna tõotustele. Tema annab meile jõudu katsumustes vastu pidada.

- Tuleta meelde kogu teekonda, mida Issand, su Jumal, sind on lasknud käia need nelikümmend aastat kõrbes, et sind alandada, et sind proovile panna, et teada saada, mis on su südames: kas sa pead tema käske või mitte! (5Ms 8:2)
- Iobi naine ütles temale: „Kas sa veelgi oma vagadusest kinni pead? Nea Jumalat ja sure!“ Aga Iob vastas temale: „Sinagi räägid, nagu rumalad naised räägivad. Kas me peaksime Jumalalt vastu võtma ainult head, aga mitte kurja?“ Kõige selle juures ei teinud Iob oma huultega pattu. (Ii 2:9–10)
- Seetõttu, et Jeesus ise on kannatanud kiusatuna, võib ta aidata neid, keda kiusatakse. (Hb 2:18)

Ja ära saada meid kiusatusse.

MIS SEE TÄHENDAB?

Jumal ei kiusa küll kedagi, aga me palume selles palves, et Jumal tahaks meid kaitsta ja hoida, et kurat, maailm ja meie liha ei petaks ega viiks uskmatusse, ahastamisse või mõne muu suure häbi ja teotuse sisse, ja kui meid seega peaks kiusatama, et meie ometi viimselt jagu saame ja võit meile jääb.

(Lutheri Väike Katekismus)

32

SEITSMES PALVE

vaid päästa meid ära kurjast.

Iga inimene tahab hoiduda kurjast. Kui palvetame Kristuse õpetatud sõnadega, loodame Jumalale, kes üksi suudab võita kõik kurja ja vabastada meid selle võimusest.

Me ei oska seletada, miks Jumal on lubanud kurjal tegutseda ega tee midagi selle tõkestamiseks. Kristlanegi ei ole oma elus kaitstud kurja kibeda võimutsemise eest ja isegi usklik olemine ei näi kurja eemale hoidvat. Ometi tohime paluda, et Jumal aitaks meil võita kurja. Tema annab meile kord lõpliku võidu ja pääsemise kõigest kurjast. Jumala vägi on võimsam saatanast.

- Issand hoiab sind kõige kurja eest, tema hoiab sinu hinge. Issand hoiab su minemist ja su tulemist nüüd ja igavesti. (Ps 121:7-8)
- Jeesus ütles: „Ma ei palu, et sa võtaksid nad ära maailmast, vaid et sa hoiaksid neid kurja eest.“ (Jh 17:15)
- Jeesus ise on liha ja vere omaks võtnud, et ta surma kaudu kõrvaldaks selle, kellel on võimetus surma üle – see tähendab kuradi üle –, ja vabastaks need, kes surma kartes olid kogu eluaja orjapõlves. (Hb 2:14-15)

Vaid päästa meid ära kurjast.

MIS SEE TÄHENDAB?

Me palume selles palves just nagu ühtekokku, et Isa taevas päästaks meid igasugusest ihu ja hinge, varanduse ja au kahjust, ja et tema viimaks, kui meie surmatund tuleb, annaks meile õndsas otsas võtta meid armuga sellest hädaorust enese juurde taeva.

(Lutheri Väike Katekismus)

33

LÕPUSÕNAD

*Sest sinu päralt on riik
ja vägi ja au igevesti.
Aamen.*

Jumala tahe on, et me palvetaksime, ja ta on lubanud võtta kuulda meie palveid. Kui palume Jumalalt seda, mida tema tahab meile anda, siis võime loota, et ta seda ka annab. Ka siis, kui me ei oska või ei jaksa palvetada, võime olla kindlad, et Püha Vaim palub meie eest.

Meie Isa palve lõpusõnadega ülistame Jumalat Isa ja austame Jeesust Kristust, kes on õpetanud selle palve ning ühendab sellega kõiki kristlasi üle maailma. Me tunnistame, et üksnes Jumalal on kõik võim ja vägi nii iga inimese elus kui kogu maailmas. Selle peale tahame öelda oma aameni. Meie ülistuslaul Jumalale algab juba siin maailmas ja kandub kord ka igavikku.

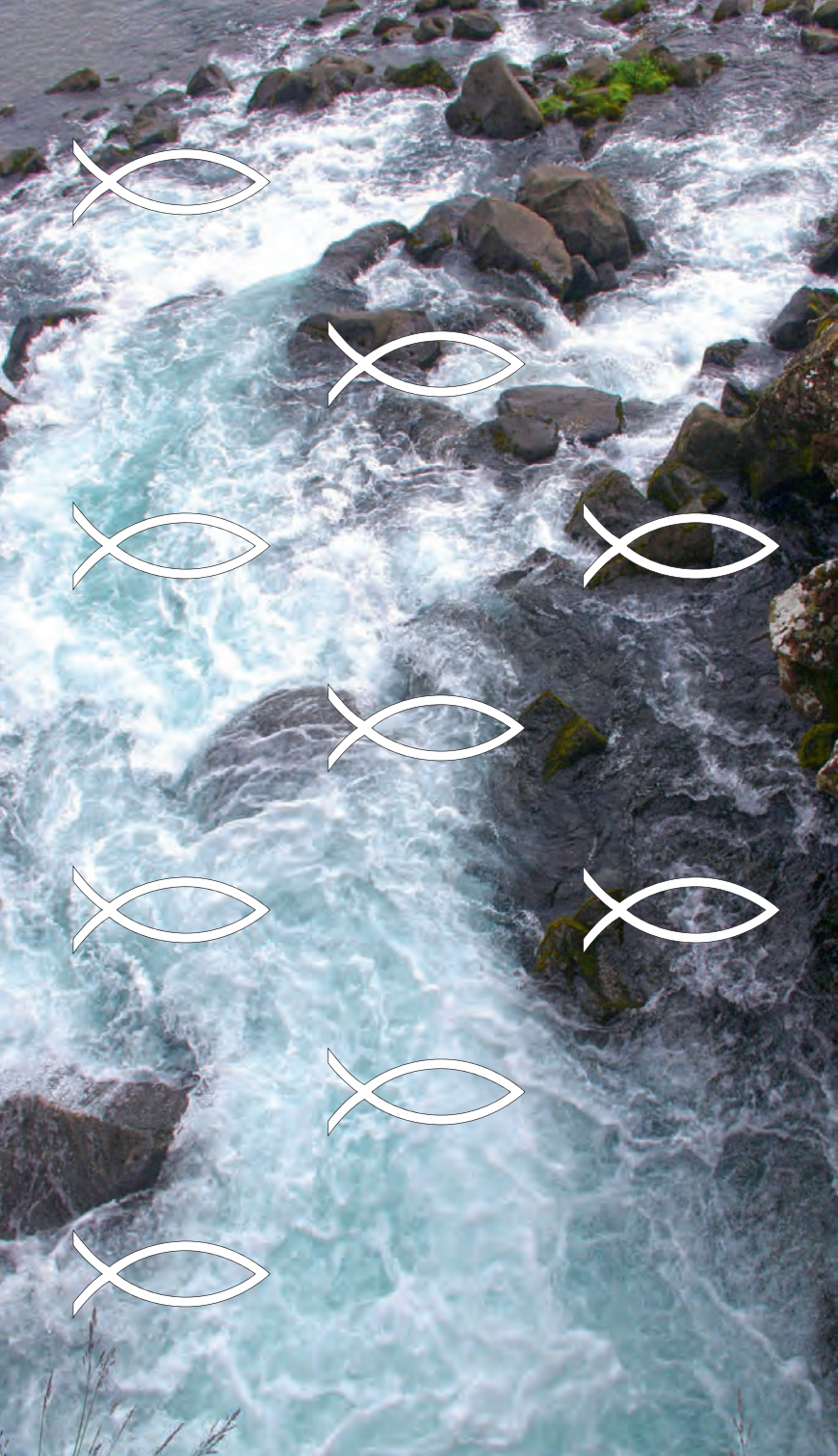
- Sinul, Issand, on suurus ja vägevus, ilu ja hiilgus ja au, kõik, mis on taevas ja maa peal. Sinul, Issand, on kuningriik ja sa oled ennast tõstnud kõigile peaks. (1Aj 29:11)
- Õelge paganate seas: Issand on kuningas! Siis maailm jääb kindlaks, ei see kõigu. Tema mõistab rahvastele õiglast kohut. (Ps 96:10)
- „Au olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel!“ (Lk 2:14)
- Vaim tuleb appi meie nõtrusele: me ju ei tea, kuidas palvetada, nõnda nagu peab, kuid Vaim ise palub meie eest sõnatute ägamistega. Aga südameteuuriija teab, mida Vaim taotleb, sest Jumala tahtmise järgi palub ta pühade eest. (Rm 8:26-27)

Aamen.

MIS SEE TÄHENDAB?

See tähendab, et ma pean olema kindel selles, et selline palve on meelepärane Isale taevas ja et ta võtab seda kuulda; sest tema ise on käskinud meid nõndaviisi paluda ning töotanud, et ta tahab meid kuulda. Aamen, aamen, see tähendab: jah, jah, see sünnib tõesti nõnda.

(Lutheri Väike Katekismus)

Sakramendid

RISTIMINE

Ristimiskäsk

Minule on antud kõik meelevald
taevas ja maa peal.

Minge siis, tehke jüngriteks
kõik rahvad,
ristides neid

Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse
ja õpetades neid pidama kõike,
mida mina olen teil käskinud!

Ja vaata, mina olen iga päev
teie juures ajastu lõpuni.

(Matteuse 28:18-20)

ARMULAUD

Armulaua seadmissõnad

Meie Issand Jeesus Kristus,
sel ööl, mil tema ära anti,
võttis leiva, tänas, murdis
ja andis jüngritele, öeldes:
„Võtke ja sööge,
see on minu ihu,
mis teie eest antakse!
Tehke seda minu mälestuseks!“
Selsamal kombel võttis ta karika
pärast õhtusöömaaega,
tänas ja andis selle neile, öeldes:
„Võtke ja jooge sellest, teie kõik:
see karikas on uus leping minu veres,
mis teie eest valatakse
pattude andeksandmiseks!
Nii sagedasti, kui te sellest joote,
tehke seda minu mälestuseks!“

(Matteuse 26:26-29; Markuse 14:22-25; Luuka 22:14-20;
1. korintlastele 11:23-25)

PÜHA RISTIMISE SAKRAMENT

Jumal jagab oma armu sõna ja sakramentide vahendusel. Kristus ise on seadnud ristimise ja armulaua. Need on sakramendid, sest nendes on Jumala sõna seotud ainega: veega, leivaga ja veiniga. Sakramendid on armu nähtavad märgid, millest me usu kaudu võime kinni haarata. Ristimises ja armulauas on Kristus tõelisel ja kogetaval viisil meie keskel.

Ristimisvesi on tavaline puhas vesi. Koos Jumala sõnaga on see päästev vesi, sest peseb meid puhtaks kõigist pattudest. Misjonikäsus kutsub Kristus üles tegema tema jüngriteks kõiki rahvaid ristimise ja õpetamise kaudu.

Ristimine toimetatakse kolmainu Jumala nimel. Vaimulik valab ristitavale kolm korda vett pähe, öeldes: „Mina ristin sind Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse.“ Ristimine Jumala nimel näitab, et tegemist on Jumala tööga, mis ei sõltu sellest, kas me oleme seda väärt.

- Nüüd te olete kõik usu kaudu Jumala lapsed Kristuses Jeesuses, sest kõik, kes te olete Kristusesse ristitud, olete Kristusega rõivastatud. (Gl 3:26–27)
- Selle võrdkujuna päästab teidki nüüd ristimine, mis ei ole lihaliku rüveduse kõrvaldamine, vaid hea südametunnistuse taotlemine Jumalalt Jeesuse Kristuse ülestõusmise kaudu. (1Pt 3:21)

MIS ON RISTIMINE?

Ristimine ei ole ainuüksi lihtsalt vesi, vaid see on vesi, mis on Jumala käsu sisse mahutatud ja Jumala sõnaga seotud.

Ja see Jumala sõna on, kui meie Issand Kristus ütleb Matteuse evangeeliumi viimases peatükis: „Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse.“

(Lutheri Väike Katekismus)

RISTIMISE AND

Ristimise sakramendiga kutsub Jumal igat inimest nimepidi enda omaks. See arm antakse kõikidele, ka lastele. Jeesus käskis lapsi enda juurde tuua, sest Jumala riik kuulub laste sarnastele. Vanemad toovad lapse ristimisele ja palvetavad koos ristivanematega tema eest. Ristimise väärtus ei sõltu meie seisukohtadest, sest ristimine ja usk on Jumala töö meis.

Ristimises saame Kristuse jüngriteks ja kristliku Kiriku liikmeteks. Vaatamata sellele, et oleme sündimisest saadik inimkonna ühise patu võimuses, antakse ristimises meile kõik andeks ja rõivastatakse Kristuse puhtusega. Püha Vaim sünnitab meid uuesti ja kingib meile usu, mille kaudu võime osa saada ristimise tõotustest.

- Ära karda, sest ma olen sind lunastanud, ma olen sind nimepidi kutsunud, sa oled minu päralt! (Jš 43:1)
- Jeesuse juurde toodi lapsi, et ta neid puudutaks. Ent jüngrid sõitlesid toojaid. Aga Jeesus sai seda nähes pahaseks ja ta ütles neile: „Laske lapsed minu juurde tulla, ärge keelake neid, sest selliste päralt on Jumala riik! Tõesti, ma ütlen teile, kes iganes Jumala riiki vastu ei võta nagu laps, ei saa sinna.“ Ja ta kaisutas neid ja õnnistas neid, pannes käed nende peale. (Mk 10:13–16)

MIDA ANNAB VÕI MIS KASU TOOB RISTIMINE?

Ristimine saadab pattude andeksandmist, lunastab surmast ja kuradist ning annab igavese õndsuse kõigile, kes seda usuvad, mida Jumala sõna ja töotus ütleb.

Ja see Jumala sõna ja töotus on, kui meie Issand Kristus ütleb Markuse evangeeliumi viimases peatükis: „Kes usub ja on ristitud, see päästetakse, aga kes ei usu, mõistetakse hukka.“

KUIDAS SAAB VESI TEHA NII SUURI ASJU?

Vesi ei tee seda muidugi mitte, vaid seda teeb Jumala sõna, mis on veega kaasas ja vee juures, ning usk, mis usaldab seda veega seotud Jumala sõna. Sest ilma Jumala sõnata on vesi lihtsalt vesi ega ole mingi ristimine, aga ühes Jumala sõnaga ta on ristimine, see tähendab, armurikas eluvesi ja „uuestisünni pesemine Pühas Vaimus“, nagu püha Paulus ütles kirjas Tiitusele kolmandas peatükis: „Ta päästis meid uuestisünni pesemise ja Püha Vaimu uuendamise kaudu. Seda Vaimu on ta meie peale ohtralt valanud Jeesuse Kristuse, meie Päästja läbi, et meie, tema armust õigeks saanud, oleksime igavese elu pärijaiks lootuse põhjal. See sõna on ustav.“

(Lutheri Väike Katekismus)

RISTIMISE TÄHENDUS

Jumal liidab meid ristimises Kristuse surma ja ülestõusmisega. Jumala Poeg on surnud meie pärast ja tema võit surma üle teeb meid osaliseks uuest elust.

Ristimine kohustab lootma üksnes Kristuse peale ja elama tema eeskuju järgi. Peame ometi igal päeval tunnistama, et meie sees uue inimese kõrval elab isekas, vana inimene, kes tõmbab meid eemale Jumala juurest.

Kord saadud ristimine kannab meid läbi kogu elu. Ristimise arm on kindel ka siis, kui meie usk on ebakindel. Kui toetume ristimisele, ei pea me parandama meelt omal jõul. Püha Vaim kitkub meist iga päev välja isekust ning äratas meis uut usku ja armastust. Ristimine annab meile julguse nii elada kui ka surra.

- Kas te siis ei tea, et kes me iganes oleme Kristusesse Jeesusesse ristitud, oleme ristitud tema surmasse? Me oleme siis koos temaga maha maetud ristimise kaudu surmasse, et otsekui Kristus on äratatud üles surnuist Isa kirkuse läbi, nõnda võime ka meie käia uues elus. (Rm 6:3-4)

- Mingem siis Jumala ette siira südamega usukülluses, olles südame poolest piserdamisega puhastatud kurjast südame-tunnistusest ja ihu poolest pestud puhta veega! Pidagem vankumatult kinni lootuse tunnistusest, sest ustav on, kes seda on töotanud. (Hb 10:22-23)

MIDA SIIS TÄHENDAB SELLINE VEEGA RISTIMINE?

See tähendab, et vana Aadam meie sees peab igapäevase patukahetsemise ja meeleparandamise läbi uputatama ja surema koos kõigi pattude ja kurjade himudega ning iga päev peab jälle väljuma ja tõusma üles uus inimene, kes elaks õiguses ja puhtuses Jumala ees igavesti.

KUS SEE ON KIRJUTATUD?

Püha Paulus ütleb kirjas roomlastele kuue-nda peatükis: „Me oleme siis koos temaga maha maetud ristimise kaudu surmasse, et otsekui Kristus on äratatud üles surnuist Isa kirkuse läbi, nõnda võime ka meie käia uues elus.“

(Lutheri Väike Katekismus)

ALTARISAKRAMENT

Armulaud ehk altarisakrament on Jeesuse seatud püha söömaaeg. Selles annab ta oma ihu ja vere meile söömiseks ja joomiseks.

Armulaualeib ja -vein on Kristuse tõeline ihu ja veri. Kuigi me ei mõista lõpuni seda saladust, võime loota Päästja enda sõnadele, mis on Piiblis talletatud. Oma ristisurmale eelnenud ööl õnnistas Jeesus leiva ja jagas oma jüngrite vahel, öeldes: „See on minu ihu.“ Samamoodi andis ta ka veini, mis tema sõnade kohaselt on lepinguveri, tema enda veri. Ustavatena nendele Jeesuse sõnadele me pühitseme armulauda tema mälestuseks.

Altar on märk Jumala ligiolust, paik, mille juurde kristlik kogudus koguneb Jumalat paluma ja kiitma, kuulama tema sõna ja vastu võtma armulauasakramenti. Ühisest jumalateenistusest saame jõudu elamiseks ja tegutsemiseks.

- Jeesus ütles: „Kes minu liha sööb ning minu verd joo, see jääb minusse ja mina temasse.“ (Jh 6:56)
- Nemad püüsid apostlite õpetuses ja osaduses, leivamurdmises ja palvetes. (Ap 2:42)
- Õnnistuse karikas, mida me õnnistame, – eks see ole Kristuse vere osadus? Leib, mida me murrame, – eks see ole Kristuse ihu osadus? Et leib on üks, siis ka meie, paljud, oleme üks ihu, sest me kõik saame osa sellest ühest leivast. (1Kr 10:16–17)

MIS ON ALTARISAKRAMENT?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõeline ihu ja veri, mida Kristus ise meile, kristlastele, on seadnud söömiseks ja joomiseks leiva ja veini näol.

KUS SEE ON KIRJUTATUD?

Nõnda kirjutavad pühad evangelistid Matheus, Markus ja Luukas ning püha Paulus: „Meie Issand Jeesus Kristus, sel ööl, mil tema ära anti, võttis leiva, tänas, murdis, andis oma jüngritele ja ütles: „Võtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse! Tehke seda minu mälestuseks!““

Selsamal kombel ta võttis ka karika pärast õhtusöömaaga, tänas, andis neile ja ütles: „Võtke, jooge sellest kõik, see karikas on uus leping minu veres, mis teie eest valatakse pattude andeksandmiseks! Nii sagedasti, kui te sellest joote, tehke seda minu mälestuseks!“

(Lutheri Väike Katekismus)

ARMULAUA AND

Armulauas mälestame Jeesuse ristsurma. Kolgata ristil Jumala ainus Poeg, Jumala Tall, valas oma vere ja suri kogu maailma eest. Altarisakramendis kingib ristil ohvriks saanud Kristus ennast meile.

Armulaua and, pattude andeksandmine, antakse meile nende sõnade kaudu, mida meile sakramendi vastuvõtmisel lausutakse: „Sinu eest antud.“ Kui usume neid sõnu ning võtame vastu leiva ja veini, saame osa vaimulikust söömaajast, mis uuendab meie elu ja kasvatab meis ligimesearmastust. Armulaud ühendab meid Kristuse ja üksteisega. Seda pühitsetakse üheskoos taevaste vägede ja pühade hulgaga.

Armulauda tarvitades püsime Kristuses ja tema meis. Kristuse ihu, eluleib, toidab ja kinditab ristimises alguse saanud vaimuliku elu. Kristuse veri, surematuse allikas, kosutab meid ja kingib meile igavese elu. Armulaud on võrdpilt taevasest pidusöögist, millele Kristus kord kõik enda omad kokku kogub.

- Teda haavati meie üleastumiste pärast, löödi meie süütegude tõttu. Karistus oli tema peal, et meil oleks rahu, ja tema vermete läbi on meile tervis tulnud. (Js 53:5)
- See sündis, kui Jeesus nendega lauas istus, et võttes leiva ta õnnistas ja murdis ning andis neile. Siis avanesid neil silmad ja nad tundsid ta ära. Ja tema kadus nende silmist. (Lk 24:30–31)
- Jeesus ütles: „Mina olen eluleib. Kes minu juurde tuleb, see ei nälgigi iialgi, ja kes minusse usub, see ei janune enam iialgi.“ (Jh 6:35)

MIS KASU ON SELLEST SÖÖMISEST JA JOOMISEST?

Seda näitavad meile need sõnad: „teie eest antud“ ja „valatud pattude andeksandmiseks“, nimelt, et meile sakramendis antakse nende sõnade läbi pattude andeksandmist, elu ja õndsust; sest kus on pattude andeksandmine, seal on ka elu ja õndsus.

KUIDAS SAAB IHULIK SÖÖMINE JA JOOMINE TEHA NII SUURI ASJU?

Söömine ja joomine ei tee seda muidugi mitte, vaid need sõnad, mis siin seisavad: „teie eest antud“ ja „valatud pattude andeksandmiseks“. Need sõnad on ihuliku söömise ja joomise juures peasjaks sakramendis. Ja kes neid sõnu usub, sellel on, mida nad ütlevad ja nii nagu nad lausuvad, nimelt „pattude andeksandmine“.

(Lutheri Väike Katekismus)

ARMULAUA TÄHENDUS

Igaüks, kes võtab vastu armulauda, saab Kristuse sõna järgi osa tema tõelisest ihust ja verest. Armulaua tähendus põhineb Kristuse töö, mitte armulaua jagaja või vastuvõtja tegevusel. Armulaua õige vastuvõtmise eelduseks on usk ehk Kristuse sõna usaldamine. Võime ka nõrgas usus haarata kinni sellest, et Kristuse ihu ja veri on just meiegi eest antud.

Armulauast võib osa saada ka siis, kui me seda täiesti ei mõista. Siiski on vaja osata vahet teha Kristuse ihu ja vere ning muu söömise ja joomise vahel. Koos vanematega armulaual osalevatele lastele tuleb sobival viisil selgitada selle tähendust. Konfirmeeritud koguduseliige võib iseseisvalt tulla armulauale, sest ta on saanud õpetust armulaua kohta ja võtnud omaks kiriku õpetuse.

Armulaud on mõeldud igale kristlasele. Kui ausalt end läbi katsume, tuleb meil tunnistada oma uskmatust ja vähest armastust. See näitab, et vajame armulauda. Kristus kutsub oma lauda just neid, kes tunnevad, et nad on patused.

- Jeesus ütles: „Tulge minu juurde kõik, kes olete vaevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!“ (Mt 11:28)
- Inimene katsugu ennast läbi ja alles siis söögu sellest leivast ja joogu sellest karikast! Sest kes sööb ja joob, see sööb ja joob enesele nuhtlust, kui ta ei anna aru sellest ihust. (1Kr 11:28-29)

KES SIIS VÕTAB SELLE SAKRAMENDI VASTU VÄÄRILISELT?

Paastuda ja ihu poolest valmistuda on küll kaunis välispidine kord, aga õieti vääriline ja hästi valmistunud on see, kes usub neid sõnu: „teie eest antud“ ja „valatud pattude andeksandmiseks“. Aga kes neid sõnu ei usu või kahtleb, see ei ole vääriline ega hästi valmistunud; sest see sõna „teie eest“ vajab päris usklikke südameid.

(Lutheri Väike Katekismus)

Piibel, piht,
palve ja õnnistus

40

PIIBEL

Jumala kõne meile

Piibel on kristlaste püha raamat. Vanas ja Uues Testamendis räägitakse Jumala tegudest ja tema armastusest kõikide inimeste vastu. Nõnda nagu Kristuses, nii ka Piiblis on inimlik ja jumalik omavahel ühendatud. Piiblis Jumal ise kõneleb meile inimese keeles.

Jumala sõna Piiblis uurib ja katsub läbi meie südame ning paljastab meie isekuse ja uskmatuse. See näitab nagu peeglis, missugused me tegelikult oleme, aga samal ajal pöörab ka meie pilgu Päästjale. Kristus ja tema armastus meie vastu on võti Piibli mõistmiseks.

Meil pole võimalik rajada oma elu üksnes oma jõule, seepärast tuleb meil uuesti ja uuesti usaldada Jumala sõna tõotusi. Kui loeme ja kuulame Jumala sõna, süütab Püha Vaim meis uut usaldust ja julgust.

- Sinu sõna on mu jalale lambiks ja valguseks mu teerajal. (Ps 119:105)
- Iialgi pole ühtegi prohvetiennustust esile toodud inimese tahtel, vaid Pühast Vaimust kantuina on inimesed rääkinud, saades sõnumi Jumala käest. (2Pt 1:21)

41

PIHT

Andeksandmise sõna meile

Pihis Jumal annab meile meie patud andeks. Jumala käsud ja tema sõna juhivad meid äratundmisele, et oleme tema vastu eksinud mõtete, sõnade ja tegudega. Jumala armastus annab meile julguse tunnistada oma süüd.

Meil on võimalik tunnistada Jumalale oma pattu koguduse jumalateenistusel, erapihil või vaikselt palves. Kui südametunnistus vaevab ega anna rahu, võime pihtida preestrile või teise kristlasega vestelda. Pihi puhul kehtib pihisalduse nõue, mis tähendab, et erapihil räägitut ei avaldata teistele.

Pihil kõlav andeksandmise ja armu kuulutus kuulub just meile. Pattude andeksandmise sõnad on tõelised, sest need on Jumala töotuse kohaselt tema enda sõnad. Jumal pühib Kristuse pärast ära kõik meie patud. Tema piiritu halastus teeb meid vabaks ja kingib hea südametunnistuse.

- Oma patu ma andsin sulle teada ja oma pahategu ma ei katnud kinni; ma ütlesin: „Ma tunnistan Issandale oma üleasatumised.“ Siis andsid sina mu patu süüteo andeks. (Ps 32:5)
- Jeesus puhus jüngrite peale ja ütles neile: „Võtke vastu Püha Vaim! Kellele te iganes patud andeks annate, neile on need andeks antud, kellele te patud kinnitate, neile on need kinnitatud.“ (Jh 20:22–23)

MIS ON PIHT?

Pihis on kaks osa: üks, milles tunnistatakse patud, ja teine, milles võetakse pihisalt vastu absoluksioon ehk andeksandmine otsekui Jumalalt eneselt, mitte kaheldes, vaid kindlalt uskudes, et seeläbi patud on andeks antud Jumala juures taevas.

MILLISEID PATTE TULEB PIHTIDA?

Jumala ees tuleb end süüdi tunnistada kõigis pattudes, ka nendes, milliseid me ise ei tunne, nagu ju seda teeme Meie Isa palveski. Kuid pihisa ees peame tunnistama üksnes need patud, milliseid me teame ja südames tunneme.

MILLISED NEED ON?

Jälgi selleks oma seisukorda kümne käsu põhjal, ole sa siis isa, ema, poeg, tütar, isand, emand või sulane, kas sa oled olnud sõnakuulmatu, truudusetu, laisk, vihane, häbematu, riiakas, kas sa oled solvanud kedagi sõnade või tegudega, kas oled varastanud, oled olnud hoolimatu või kellelegi kahju tekitanud.

(Lutheri Väike Katekismus)

PALVE

Südamel kõne Jumalaga

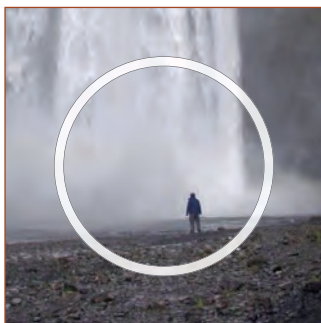

Palve on inimesele viis olla ja elada Jumala palge ees. See on vaimulikuks eluks sama loomulik ja hädavajalik nagu ihu jaoks hingamine. Jumal näeb meid igal hetkel ning meie võime temaga kõnelda ja tema meiega.

Palve võib olla nii sõnatu õhkamine, tuttava palve lugemine kui ka oma sõnadega kõnelemine Jumalale. Me võime palvetada üksi, koos teiste inimestega või kogu kogudusega. Me palvetame iseenda või teiste eest ja täname Jumala abi eest. Palvetamine tähendab ka Jumala austamist, tema tunnistamist kõigeväeliseks ning seisatamist Jumala kõikenägeva ja armastava pilgu ees. Jumal ise õpetab, et me palvetaksime hädas ja loodaksime tema abile.

Lapsena õpitud õhtupalve aitab loota Jumalale kogu meie eluaja. Sama moodi on hommiku- ja söögipalved meie argipäevas kui lühikesed jumalateenistused. Päeva alguses täname Jumalat öörahu eest ja palume õnnistust oma ülesannetele. Söögilauas täname Jumalat hoolitsuse eest. Õhtupalves palume oma pattudele andestust ning usaldame endid ja üksteist Jumala hoolde.

- Ärge muretsege ühtigi, vaid teie vajadused saagu kõiges Jumalale teatavaks tänuütlemisega palumises ja anumises. Ja Jumala rahu, mis on ülem kui kogu mõistmine, hoiab teie südamed ja mõtted Kristuses Jeesuses. (Fl 4:6–7)
- Ma kutsun siis üles anuma, palvetama, tegema eestpalveid ja tänupalveid kõigi inimeste eest, kuningate ja kõigi ülemuste eest, et me võiksime elada vaikset ja rahulikku elu kõiges jumalakartuses ja väärikus. See on hea ja meeldiv Jumala, meie Päästja silmis, kes tahab, et kõik inimesed pääseksid ja tuleksid tõe tundmisele. (1Tm 2:1–4)

HOMMIKUPALVE

Kui sa hommikul süngist tõused, õnnista ennast püha ristimärgiga ja ütle:

„Jumala Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen.“

Seepeale loe põlvitades või seistes usutunnistus ja Meie Isa palve. Kui sa soovid, võid veel sellise palve lisada:

„Ma tänan sind, mu taevane Isa, Jeesuse Kristuse, sinu armsa Poja läbi, et sa sellel ööl mind kõige häda ja kahju eest oled varjanud, ja palun sind, et sa ka sel päeval mind hoiaksid pattu ja kurja tegemast, et iga minu tegu ja kogu minu elu oleks sulle meelepärane. Nõnda annan ma sinu kätte ennast kogu ihu ja hingega. Olgu sinu püha ingel mulle saatjaks, et kurjal vaenlasel poleks meelevolda minu üle! Aamen.“

Ja siis mine rõõmsalt tööle, kui sa enne veel ühe vaimuliku laulu oled laulnud.

(Lutheri Väike Katekismus)

ÕHTUPALVE

Kui sa õhtul magama heidad, õnnista ennast püha ristimärgiga ja ütle:

„Jumala Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen.“

Seepeale loe põlvitades või seistes usutunnistus ja Meie Isa palve. Kui sa soovid, võid veel sellise palve lisada:

„Ma tänan sind, mu taevane Isa, Jeesuse Kristuse, sinu armsa Poja läbi, et sa sel päeval oled mind armulikult hoidnud, ja ma palun sind: anna mulle andeks kõik mu patud ja eksisammud! Varja mind sel ööl armulikult! Sest ma annan enese kogu ihu ja hingega ja kõik sinu kätte. Olgu sinu püha ingel minu juures, et kurjal vaenlasel poleks meelevalda minu üle! Aamen.“

Ja siis heida kärmesti ja rõõmsalt puhkama.

(Lutheri Väike Katekismus)

SÖÖGIPALVE

Lapsed ja pere astugu kokkupandud kätega viisakalt söögilaua juurde ning öelgu:

„Kõikide silmad ootavad sind, Issand, ja sina annad neile nende roa omal ajal; sina avad oma käe ja täidad kõik, mis elab, hea meelega.“ (Ps 145:15,16)

Seletus: „Hea meelega“ tähendab seda, et kõik, kes elavad, saavad piisavalt toitu, et nad rõõmsad ning tervise juures oleksid; mure ja ahnus takistavad säärast heaolu.

Pärast seda loetagu Meie Isa palve ja palve:

„Issand Jumal, taevane Isa, õnnista meid ja neid sinu andisid, mis me sinu heldusest vastu võtame, Jeesuse Kristuse, meie Issanda läbi. Aamen.“

TÄNAMINE

Nõnda ka pärast sööki palvetatagu viisakalt ning kokkupandud kätega:

„Tänage Issandat, sest tema on hea, sest tema heldus kestab igavesti! Tänage jumalate Jumalat, kes annab kõigele lihale roa, sest tema heldus kestab igavesti! Issandal on hea meel neist, kes teda kardavad, kes loodavad tema helduse peale.“ (Ps 136:1,25; 147:11)

Pärast seda loetagu Meie Isa palve ja palve:

„Meie täname sind, Issand Jumal ja Isa, Jeesuse Kristuse, meie Issanda läbi, kõigi sinu heategude eest, kes sina elad ja valitsed igavesti. Aamen.“

(Lutheri Väike Katekismus)

43

ISSANDA ÕNNISTUS

Issand õnnistagu sind ja hoidku sind!

*Issand lasku oma päle paista
sinu peale ja olgu sulle armuline!*

*Issand tõstku oma päle sinu üle
ja andku sulle rahu!*

Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimel.

Aamen.

(4. Moosese 6:24–26)

Me elame iga päev Jumala õnnistuse varal. Tema headus ja arm saadavad meid. Issand hoiab meie elu, kuigi me ei pruugi alati tunda tema armastuse teid. Ta annab meie südamesse rahu, mis kannab ka eluraskustes. Jumala õnnistuse all võime kord ka surra.

Üksteist õnnistades või endale õnnistust paludes võime loota sellele, et kolmainu Jumal pöördub meie poole ja on meie lähedal.

- Issanda Jeesuse Kristuse arm, Jumala armastus ja Püha Vaimu osadus olgu teie kõikidega! (2Kr 13:13)

REGISTER

Registris viidatakse peatüki numbrile. Kui peatükis otsisõna ei esine, kuid kõneldakse sellest asjast, siis on number kursiivis.

- Aamen 24, 33, 42, 43
Abielu 6
Abielu lahutamine 6
Abielu rikkumine 6, 7, 10
Aegade lõpp (ka viimnepäev) 18, 24, 28; 23
Ahastus 31
Ajalugu 12–14, 16, 21
Altar 37
Andeksandmine 5, 6, 22, 24, 30, 35, 37–39, 41, 42
Apostlik 21, 37
Arm 6, 11, 18–20, 22, 27, 28, 30, 32, 34–36, 41–43
Armastus 1–15, 19–22, 24, 25, 27, 30, 36, 38–43
Armastuse käsk 5; 1, 10, 15
Armuand 19, 24
Armukuulutus (vt piht)
Armulaud 20, 34, 37–39
Armuvahendid 20; 34
Austamine 2–4, 6, 8, 26, 33, 42
Avalik 4, 6, 8
Diakoonia (teenimine) 5, 7, 10, 29
Ebajumal 1, 7; 26
Ebausk 31
Eestpalve 42; 18, 27, 29, 33
Elu 1, 3–6, 8, 10–15, 17–19, 21–33, 35–38, 40, 42, 43
Ema 4, 6, 16, 20, 41
Ettekuulutus 18
Evangeelium 20, 21, 24, 34, 35, 37
Hea (ka headus) 1, 3–5, 7–13, 19, 22, 23, 25–31, 34, 39, 41–43
Heaolu 4, 5, 7, 11
Himustamine (ka himu) 9, 10, 36
Hing 1, 13, 16, 22, 23, 32, 42
Hingamispäev 3
Hommikupalve 42
Hoolitsemine (ka hoolitsus) 4, 7, 13, 20, 25, 27, 29, 42
Hukkamõistmine 18, 23, 35
Igavik (ka igavene) 13, 14, 17, 18, 24, 27, 32, 33, 35, 38, 42
Ihu 5, 13, 20, 21, 23, 24, 29, 32, 36–39, 42
Ilmutamine 1, 11, 12, 16, 17, 26
Ingel 13, 16, 26, 42
Inimene 3–8, 10–19, 21, 22, 24, 26–30, 32, 33, 35, 36, 39, 40, 42
Inimeseks saamine 14, 16, 18; 40
Inimkond 7, 14, 16, 17, 35
Isa 4, 6, 25, 30, 41
Isa (Jumal) 12–15, 18, 19, 21, 23, 25–34, 36, 41–43
Isekus 1, 7, 9, 30, 31, 36, 40
Issand 1–6, 11, 12, 15, 16, 18, 21, 22, 24–26, 28, 30–35, 37, 41–43
Jeesus 3, 14–19, 21, 23–26, 28, 30, 31, 33–38, 41–43
Jumal 1–43
Jumala armastus 1, 5, 12–15, 19, 24, 27, 30, 40, 41, 43
Jumala nimi 2, 16, 26, 28, 34
Jumala Poeg 12, 14, 16–18, 23, 28, 34, 36, 38, 42, 43
Jumala pühadus 1–3, 15, 19, 26
Jumala riik 15, 18, 27, 28, 33, 35
Jumala sõna 3, 13, 19–21, 26–28, 30, 31, 34, 35, 37, 40, 41

- Jumala tahe 1–5, 9–11, 13, 14,
 17, 23, 25, 27, 28, 30, 33, 42
 Jumala tundmine (ka tunnetamine) 1, 4, 8, 19
 Jumala viha 5, 11, 17
 Jumalateenistus 3, 37, 41, 42
 Kadedus 9, 31
 Kahetsus 36; 30, 41
 Kahtlemine 29, 39, 41
 Kaitsmine 1, 4–10, 13, 31, 32
 Kannatus 5, 13–15, 17, 18, 24,
 28, 31; 38
 Kasvatamine 4, 6, 38
 Katoolne 21
 Katsumus 25, 31
 Keskkond 7
 Kingitus (ka and) 1, 4, 5, 7,
 12–15, 19, 24, 25, 29, 35,
 38, 42
 Kirik 12, 20, 21, 24, 27, 35, 39
 Kodu (ka koda, maja) 9, 13, 29;
 4, 6
 Kogudus 20, 21, 37, 39, 41, 42
 Kohus (ka hukka või surma mõistmine) 5, 14, 17, 18, 23, 24,
 33, 35, 39
 Kolmainisus 12, 26, 34, 43
 Konfirmatsioon 39
 Kristlane 18, 20–22, 24, 28,
 31–33, 37, 39–41; 35
 Kristus 14, 15, 17–27, 30,
 32–43
 Kristuse ihu 20, 23, 37–39
 Kristuse tagasitulek 18, 23
 Kuldne reegel 8, 10
 Kurat 15, 17, 18, 28, 31, 32, 35
 Kuri (ka kurjus) 1, 5, 8, 9, 13,
 14, 17, 18, 22–24, 27–29,
 31, 32, 36, 42
 Kutsumine 19–21, 24, 28–30,
 35, 39
 Kuulekus 4, 13, 14, 17
 Kuulutamine 18, 20, 27
 Kõigeväeline 13, 17, 18, 25, 27,
 42
 Käsk 1–12, 25, 31, 33, 34, 41,
 42
 Laste ristimine 35
 Leerikool 39
 Leib 29, 34, 37–39; 42
 Leping 37
 Lepitus 17, 22; 18
 Ligimene 1, 4, 5, 7–10, 15, 19,
 22, 30, 38
 Loodu 12, 13, 27, 29
 Loodus 7, 13
 Looja 1, 8, 12, 13, 25
 Loomine 3, 5–7, 10, 12, 13, 21,
 24; 23, 27, 29
 Lootmine 12, 13, 16, 18–20,
 22, 24, 25, 28–30, 32, 33,
 36, 37, 42, 43
 Lootus 1, 13, 14, 16, 19, 21–23,
 26, 29, 30, 33, 35–37, 42, 43
 Lunastus 17, 18, 22, 35; 12
 Läkitemine (ka saatmine) 14, 19,
 21, 22, 24, 28, 31
 Maailm 3, 10, 13–15, 20, 21,
 26–29, 31–33, 38
 Maarja 16, 18, 26
 Matmine (ka haud) 17, 18, 23, 36
 Meeleheide (ka lootusetus) 14,
 17, 31
 Meeleparandus 36; 41
 Messias 14
 Misjonikäsk 27, 34; 20
 Mõistmine 3, 11–13, 16, 18, 24,
 28, 29, 31, 37, 39, 40, 42
 Mõistus 1, 12, 13, 16
 Nimi 2, 3, 15, 16, 19, 26, 28,
 34, 35, 42, 43
 Ohver 17, 38
 Oikumeenia (osadus, ühtsus) 20,
 21, 33, 38
 Omand (ka vara) 7, 9, 10, 13,
 29, 32
 Otsimine 1, 3, 7, 8, 11, 21, 27,
 31
 Palve 2, 3, 18, 21, 25–33, 35,
 37, 41, 42
 Patt 9, 14, 15, 17–20, 22, 24,
 26, 30, 31, 34–39, 41, 42
 Patutunnistus (vt piht)
 Pere 6, 11, 13; 4
 Pihisaladus 41
 Piht 41; 22, 30, 36
 Piibel 3, 18, 31, 37, 40
 Poeg (vt Jumala Poeg)
 Preester (ka vaimulik) 34, 41; 20
 Pärispatt 15, 19, 22, 35

- Päästja 15, 16, 35, 37, 40, 42
 Päästmine 15, 18, 26, 34, 35, 42; 19, 22, 36
 Püha Vaim 12, 16, 18–21, 24, 25, 27, 33–36, 40–43
 Pühad (inimesed) 19, 21, 24, 33, 38
 Pühadus 3, 15, 20, 21, 24, 26, 27, 37
 Pühapäev 3; 18
 Pühitsus 19, 22, 24; 12
 Raha 1, 7, 29
 Rahu 15, 19, 21, 29, 30, 33, 38, 41–43
 Riigivõim 4, 5
 Riik (vt Jumala riik)
 Rist 17, 38; 18
 Ristimine 20, 21, 26, 34–36, 38
 Ristimärk 42
 Ristivanem 35
 Rõõm 3, 6, 14, 15, 19, 24, 42
 Saatan 15, 18, 22, 31, 32
 Saladus 9, 12, 37
 Sakrament 21, 34–39; 20
 Seadus 9–11
 Seksuaalsus 6
 Surematus 23, 38
 Surm 14–19, 23, 24, 31, 32, 35–38, 43
 Surmavald 17, 18
 Sõda 4, 5
 Sõna (vt Jumala sõna)
 Söögipalve 42
 Süda 1, 9, 11, 12, 15, 19, 20, 26, 27, 30, 31, 33, 36, 39–43
 Südametunnistus 34, 36, 41
 Süü 8, 11, 30, 38, 41
 Süütu 15, 17, 18
 Taevaminek 18
 Taevas 3, 7, 12, 13, 15, 18, 23–30, 32, 33, 38, 41
 Tapmine 5, 7, 10
 Teadus 13
 Teenimine 2, 4, 6, 10, 13, 18, 20, 21, 24
 Teod (ka teened) 4, 6, 8, 9, 12, 16, 22, 26, 27, 30, 40–42
 Toimetulek 7, 29; 13
 Tulevik 7, 18, 23
 Tunnistamine 2, 11, 12, 14, 15, 22, 25, 28, 30, 33, 36, 39, 41, 42
 Tõde 8, 12
 Tootus 2, 4, 11, 12, 18, 19, 22, 24, 27–29, 31, 33, 35, 36, 40, 41
 Tänamine 2, 12, 13, 26, 29, 37, 42
 Töö 3, 7, 10, 22, 25, 28, 29, 34, 35, 39, 42
 Usaldus 1, 2, 4, 11, 12, 23, 28, 39, 40, 42; 23, 36
 Usk 11–16, 18–29, 31, 32, 34–36, 38, 39, 41; 1
 Uskmatus 22, 39, 40
 Ustavus 4, 19, 22, 29, 35–37
 Usund 11; 1, 14
 Uuestisünd 35; 19, 22, 36
 Uus inimene 36; 8, 19, 22
 Vabadus 8, 14, 15, 17, 18, 30, 32
 Vaikne (ka vaikus) 3, 41, 42
 Vaim (inimese) 6, 16, 25
 Vaim (vt Püha Vaim)
 Vaimu vili 19
 Vaimulik amet 20, 34, 41
 Vaimulik elu 38, 42
 Valetamine 2, 7, 8
 Vana inimene 36; 8, 22
 Vanemad 4, 11, 35
 Vandumine 2
 Varastamine 7, 10, 41; 9
 Vein 34, 37, 38
 Veri 17, 18, 32, 37–39
 Vesi 34–36
 Võim 1, 4, 9, 13–15, 17, 18, 27, 31–33, 35, 42
 Õhtupalve 42
 Õigeksmõistmine 18, 22, 27, 35, 36; 19
 Õiglus 4, 8, 13, 18, 33; 5, 9
 Õndsus 18, 35, 38
 Õnnis 16, 32
 Õnnistus 3, 35, 37, 38, 42, 43
 Ühine (ka ühendamine) 7, 12, 20, 21, 33, 37, 38, 40
 Ühiskond 4–7, 9, 11
 Ülestõusmine 15, 18, 19, 23, 24, 34, 36

